

Bad boys network

Over de relatie tussen full contact vechtsport en criminaliteit

Lotte Loef
Eric Lagendijk

RAPPORT

Bad boys network

Over de relatie tussen full contact vechtsport en criminaliteit

Lotte Loef
Eric Lagendijk

Amsterdam, 10 november 2015

Lotte Loef
Onderzoeker
lloef@dsp-groep.nl

Eric Lagendijk
Senior adviseur
elagendijk@dsp-groep.nl

Inhoud

1	Inleiding	4
2	Full contact vechtsport	6
2.1	Afbakening	6
2.2	Introductie in de full contact vechtsportwereld	7
3	Full contact vechtsport en criminaliteit: aard van de relatie	10
3.1	Feiten	10
	Criminogene factoren	18
4	Straatjongens – de kickboksers	19
4.1	Wie zijn de kickboksende straatjongens?	19
4.2	Aantrekkingskracht op straatjongens	20
4.3	Het effect van vechtsport op risicojongeren	21
5	De waarde van vechtsporters in de misdaad	24
5.1	Vechtsporters van symbolische en instrumentele waarde	24
5.2	Paaien en afglijden	24
6	De vechtsport carrière	26
6.1	Van schoffie naar miljonair	26
6.2	Weinig verdiensten	26
6.3	Het gat na de carrière	27
7	Gelegenheidsstructuur	28
7.1	Crimineel netwerk	28
7.2	De rol van trainer en sportschool	28
8	Regulering en criminaliteit	31
8.1	Geen grip op kwaliteit sportschoolhouders en trainer.	31
8.2	Gebrek aan regelgeving rondom financiering	32
8.3	Slechte organisatie van evenementen	32
8.4	Sportieve mogelijkheden binnen de sport	33
9	Conclusies	34
	Bijlagen	
	Bijlage 1	39

1 Inleiding

“Niet alle kickboksers zijn crimineel. Maar alle criminelen die ik ken, zijn toevallig wel kickbokser”.

Dit citaat (van Antoni Hardonk, full contact vechtsporter in: Olde Kalter, 2013), typeert één van de aspecten van de (vermeende) relatie tussen full contact vechtsport en criminaliteit. Full contact vechtsport wordt vaak geassocieerd met criminaliteit. Toch is niet eerder systematisch onderzoek gedaan naar de feiten. Wij voerden in opdracht van Politie en Wetenschap een onderzoek uit waarin de volgende vragen centraal staan:

- 1 Hoe vindt criminaliteit plaats binnen de full contact vechtsportsector?
 - a) Waar bestaat deze criminaliteit uit?
 - b) Welke onderdelen van de sector zijn hierbij betrokken?
- 2 In hoeverre is de full contact vechtsportsector criminogeen? Oftewel, in welke mate bevordert deze sector criminaliteit?
 - a) Hoe verhouden het uitoefenen van full contact vechtsport en criminaliteit door beoefenaars zich tot elkaar?
 - b) Welke rol speelt de sector bij criminele activiteiten van de beoefenaars, in termen van netwerk, levensstijl, broodwinning?
 - c) Welke specifieke elementen en factoren binnen de sector zijn criminogeen?

Het onderzoek betreft een kwalitatieve analyse, waarbij we gebruik hebben gemaakt van geschreven bronnen (literatuur, biografieën, onderzoeksmateriaal, media), informanten vanuit verschillende invalshoeken (24 in totaal) en observationeel onderzoek (Asscher, 2015). We spraken met mensen uit de sector zelf, (oud-)vechtsporters, trainers, sportschoolhouders, promotors, die ons veel konden vertellen over de wijze waarop full contact vechtsport nu en in het verleden in relatie tot criminaliteit staat. We spraken met wetenschappers en journalisten die wetenschappelijk en journalistiek onderzoek deden naar dit onderwerp en vaak een schat aan feitenkennis en *inside* informatie hadden. Ook spraken we met politiemensen vanuit de recherchehoek over de relatie tussen de sector en criminaliteit.

Op basis van deze informatie geven we in dit rapport eerst antwoord op de vraag op welke manier criminaliteit plaatsvindt binnen de full contact vechtsport (hoofdstuk 3). Vervolgens beschrijven we verschillende *criminogene factoren*, factoren binnen de sector die een bevorderende rol spelen bij het voorkomen van criminaliteit (hoofdstukken 4 t/m 8).

Leeswijzer

In hoofdstuk 2 lichten we toe wat onder full contact vechtsport wordt verstaan, en beschrijven we de context van de sport: het ontstaan, de organisatie en infrastructuur, de competitie en wedstrijden. Vervolgens beschrijven we in hoofdstuk 3 de vormen van criminaliteit en de onderdelen van de sector die hierbij betrokken zijn.

In de hoofdstukken daarna bespreken we verschillende factoren rondom de sector die een verklaring kunnen geven voor deze relatie tussen de sector en criminaliteit. Hoofdstuk 4 gaat over de (kenmerken van) beoefenaars van vechtsport. Hoofdstuk 5 behandelt de waarde van vechtvaardigheid en agressie in de criminaliteit. Hoofdstuk 6 beschrijft de manier waarop vechtsporters carrière maken binnen en buiten de sport. Hoofdstuk 7 vervolgt met een schets van de gelegenheidsstructuur binnen de vechtsportsector. Hoofdstuk 8 geeft aan op welke wijze de organisatorische versnippering van de vechtsportsector de criminaliteit bevordert. Hoofdstuk 9 is een concluderend hoofdstuk waarin de onderzoeksvragen beantwoord worden.

2 Full contact vechtsport

2.1 Afbakening

Full contact

Full contact vechtsporten zijn die vormen van vechtsport waarbij de ene beoefenaar de ander vol op het lichaam mag raken. In dit onderzoek beperken wij ons hierbij tot kickboksen, muay thai (ook wel 'thaiboksen') en mixed martial arts (MMA). Wij hebben gekozen voor deze afbakening omdat juist deze harde vechtsporten het meest geassocieerd worden met criminaliteit.¹ Daarnaast zijn het de 'hardste' vechtsporten, die tegelijkertijd het meest in de belangstelling staan van het 'grote vechtsportpubliek'. Daarmee vertegenwoordigen deze vechtsporten een aanzienlijk commercieel belang voor organisatoren van evenementen, media en managers van topvechters.

Kickboksen, thaiboksen en MMA maken dan ook deel uit van een circuit van veelal commerciële sportscholen die niet vertegenwoordigd worden door één erkende sportbond, zoals in de meeste georganiseerde sporten te doen gebruikelijk is. Met andere woorden, regulering van deze full contact vechtsporten is problematisch. Vanwege de organisatorische versnippering van deze harde vechtsporten, blijven misstanden in de sector voortbestaan. Denk daarbij aan het ontbreken van een erkende kwalificatiestructuur bij kaderfuncties (trainers, scheidsrechters), onvoldoende toezicht op vechtsportevenementen, gezondheidsrisico's en een bedenkelijke positionering van de sport tussen de smartshops, *outlaw motorcycle gangs*, advocatenkantoren en erotische bedrijven.

Kickboksen en muay thai

Kickboksen is een vechtsport waarbij zowel de vuisten als de benen mogen worden gebruikt. De stoten van het boksen in combinatie met zogeheten 'low kicks' én trappen uit karate en taekwondo kenmerken deze sport. Kickboksen is net als boksen een ringsport. De deelnemers dragen handschoenen en soms scheenbeschermers.

Kickboksen deed halverwege de jaren zeventig zijn intrede in Nederland, nadat enkele Nederlandse karateka's Kurosaki's Gym in Japan hadden bezocht. Daar maakten zij voor het eerst kennis met kickboksen. Wat in Japan kickboksen heette, was ontstaan vanuit de confrontatie tussen Japanse karateka's en Thaise bokkers. In Thailand is muay thai of thaiboksen de nationale sport. Het waren de Thais die geïnteresseerd waren in de harde trappen met het scheenbeen naar de bovenbenen van de tegenstander, de low kicks. In tegenstelling tot bij het kickboksen zijn elleboog- en kniestoten bij het thaiboksen, ook op het hoofd en de nek, toegestaan.² In Nederland wordt die pure wedstrijdvorm van muay thai slechts incidenteel, onder auspiciën van een enkele bond, beoefend. Deze hardste variant brengt immers grote medische risico's met zich mee.

Noot 1 Dortants en Van Bottenburg (2013) p. 40-41

Noot 2 Van Bottenburg en Heilbron (1996), p. 47-51

MMA

Mixed martial arts (MMA) is een mengeling van verschillende vechtsportdisciplines, zoals kickboksen, jiu jitsu en worstelen. Deelnemers vechten zowel staand als liggend op de grond. De onderzoekers Van Bottenburg en Heilbron beschouwen MMA als een verzamelnaam voor freefight, kooivechten, pancration, no holds barred, mix fight, free style, ultimate fight en vale tudo. De verschillen tussen deze varianten zijn minimaal. Vaak verschillen de vorm (in een ring, kooi of op een mat) en het ontwerp en de toepassing van regels (aantal rondes, puntentelling, beoordeling). Overeenkomst tussen deze stijlen is dat er sprake is van een combinatie van gevechtstechnieken.

Begin jaren negentig ontstond in Nederland de nodige ophef rondom deze 'freefights' en kooigevechten. Mocht nu opeens alles in de ring? In opdracht van het ministerie van VWS kwam het rapport *'De verharding van het wedstrijdvechten'* uit. Hierin beschrijven genoemde onderzoekers de achtergronden van de verharding van het wedstrijdvechten, en presenteren een staalkaart van alle vechstijlen en organisaties die halverwege de jaren negentig actief waren.³ Aanleiding hiervoor was de ondoorzichtigheid van de sector en de veronderstelde medische risico's van full contact vechtsport, in relatie tot de zwakke reglementering van een snel groeiende tak van sport. De onderzoekers stellen vast dat er van oudsher een relatie is tussen (de hardere vormen van) vechtsport en criminaliteit.

In 1993 bracht de Gracie-familie MMA naar de Verenigde Staten en hield daar het eerste Ultimate Fighting Championship (UFC). UFC heeft met zijn kapitaal, organisatievermogen en media-offensief het MMA een enorme impuls gegeven, zoals de K1-organisatie dat in Tokio met kickboksen heeft gedaan.

Toen de UFC zich als organisatie in het vechtsportlandschap nestelde, stond MMA nog in de kinderschoenen. Een kickbokser nam het op tegen een worstelaar, of een judoka tegen een bokser. Welke vechter en vechstijl is nu het meest effectief? Die vraag intrigeerde een breed publiek, en zorgde bovendien voor veel ophef. Want mondde dat niet uit in een ordinaire vechtpartij zonder regels, maar met veel bloed? MMA heeft zich sindsdien ontwikkeld tot een autonome vechtsport met grote belangstelling van de media waarbij vechters zich moeten bewamen in verschillende stijlen en technieken om een rol van betekenis te kunnen spelen.⁴

2.2 Introductie in de full contact vechtsportwereld

Nederlandse vechtsporters

De beoefening van full contact vechtsporten heeft de afgelopen decennia in Nederland een grote vlucht genomen. De stijl die in Nederland wordt beoefend is voortgekomen vanuit muay thai én de Japanse vorm van kickboksen en staat internationaal bekend als Dutch Style Kickboxing.⁵ Nederlandse kickboksers zijn sinds de jaren negentig wereldwijd bekend geworden door hun successen op de grote K1 toernooien die toonaangevend waren. Op deze K1-evenementen verzamelde de wereldtop in alle vechstijlen zich, waarbij onder kickboksregels gevochten werd.

Noot 3 Ibid. p. 55-80

Noot 4 Ibid. p. 63-65

Noot 5 Werkgroep Handhaving (2014)

Met de stijgende populariteit van kickboksen nam het prijzengeld ook evenredig toe tot 400.000 dollar eind jaren negentig. Rond het jaar 2000 nam de belangstelling voor K1 af door financiële problemen van de organisatie van K1 en de toenemende concurrentie van MMA. Nederlanders voerden de boventoon op deze evenementen: winnaars als Ernesto Hoost, Peter Aerts, Sem Schilt en Remy Bonjasky zijn in het internationale vechtsportcircuit iconen en kunnen in Japan niet ongestoord over straat. In Nederland zelf blijft de belangstelling voor deze topsporters beperkt tot een, weliswaar groeiende, groep insiders. In dat licht is het wrang dat Badr Hari, veroordeeld tot 18 maanden gevangenisstraf wegens zware mishandeling, de bekendste Nederlandse kickbokser is.

Hoeveel kickboksers Nederland telt is niet bekend omdat er niet één centrale bond is die het aantal aangesloten leden registreert. Schattingen lopen uiteen van 20.000 tot 200.000 beoefenaars.⁶ Het is ook maar net wat je onder een kickbokser verstaat. Het aantal kickboksers dat daadwerkelijk de ring instapt voor een gevecht is slechts een fractie (enkele procenten) van het aantal bezoekers van sportscholen dat kickbokstrainingen volgt. Wedstrijdvechters komen tegen elkaar uit in de A-, B-, C- en N-klasse, waarbij A de top is en N staat voor nieuwkomers. Daarnaast is er een onderverdeling naar gewichtsklasse, sekse en junioren/ leeftijden. A- en B-klasse vechters krijgen over het algemeen een vergoeding en meestal ook een premie bij winst.

Vechtsportgala's

Full contact vechtsporters komen in wedstrijdverband tegen elkaar uit in de ring tijdens vechtsportevenementen. Deze evenementen staan in de sector bekend als gala's, die tot de verbeelding sprekende namen meekrijgen als War of the Vikings, Fight for Delight en House of Pain. Jaarlijks vinden in Nederland, verspreid over het hele land, ongeveer 250 full contact vechtsportgala's plaats. Zogeheten promotors organiseren deze gala's. Zij contracteren de vechters, verzorgen de matchmaking (wie vecht tegen wie) en dragen zorg voor de logistiek (accommodatie, eventuele vergunningaanvraag). Sommige vechtsporters staan onder contract van een manager of managementbureau.

Kenmerkend voor de vechtsportwereld is dat rollen niet zelden in elkaar overlopen. Zo kan een lokale sportschoolhouder als promotor optreden bij de organisatie van een regionaal kickboksgala, waarbij hij verzekerd is van deelname van zijn eigen pupillen die bij hem onder contract staan. Vrijwel altijd staat een vechtsportgala onder auspiciën van een landelijke full contact vechtsportbond. In de meeste gevallen is dat de sectie Ringcontactsporten van de Federatie Oosterse Gevechtkunsten (FOG). Deze federatie is een koepel voor vechtsportbonden die (nog) niet in aanmerking komen voor directe erkenning van NOC*NSF. Als een bond auspiciën verleent, dan vinden de wedstrijden plaats onder de regels van die betreffende bond. De bond draagt daarbij meestal ook zorg voor de jurering, scheidsrechters, medische staf en beoordeling van de matchmaking.

Noot 6 Ibid. p. 8-12

Regulering

De full contact vechtsportwereld is sterk gefragmenteerd. Onderzoek op onderzoek wijst uit dat persoonlijke belangen en voorkeuren de boventoon voeren in dit paracommerciële vechtsportdomein. De overgrote meerderheid van degenen die er een (bijna) dagtaak aan hebben, proberen hier in financiële zin beter van te worden. Daarbij heerst in de regel een 'vrije jongens' cultuur. Dat is een vruchtbare voedingsbodem voor een organisatorische jungle, met steeds weer andere federaties, bonden en promotors.

Sinds enkele jaren is een trend zichtbaar waarin genoemde sectie Ringcontactsporten van de FOG een steeds groter aandeel van de vechtsportgala's aan zijn regels onderwerpt. Deze sectie wordt in voorkomende gevallen vanwege zijn jarenlange ervaring geraadpleegd door een toenemend aantal gemeenten dat een vergunningplicht heeft ingesteld voor de organisatie van full contact vechtsportgala's. Regulering van dergelijke gala's is een reactie op enkele uit de hand gelopen gala's in de periode 2010 – 2012. Aan de ene kant pleitte een aantal gemeenten in Noord-Holland (Amsterdam en Hoorn voorop) voor een strenger vergunningenbeleid ten aanzien van deze gala's.

Aan de andere kant werd de roep van een aantal topvechters, trainers en betrokkenen van het eerste uur om de sector serieus te nemen en te ondersteunen bij een betere organisatie steeds luider. Dat leidde uiteindelijk tot de opdracht van de minister van Sport aan NOC*NSF om een plan van aanpak op te stellen met reguleringsmaatregelen. Inmiddels is dit plan door de Tweede Kamer vastgesteld⁷, en is budget beschikbaar gesteld om een vechtsportautoriteit op te richten. Deze autoriteit, een private stichting, zal verantwoordelijk zijn voor toezicht en handhaving rondom vechtsportgala's en full contact vechtsportorganisaties. Hiermee moet "het kaf van het koren worden gescheiden". Of, in positieve termen: de vechtsportautoriteit moet een kwaliteitsimpuls aan de sector geven met het oog op een pedagogisch en medisch verantwoord veilig vechtsportklimaat. Overheden en vechtsportorganisaties hebben daarin elk hun eigen (aanvullende) rol.

Noot 7 Van Koolwijk, Lagendijk en Van Egdom, 2014

3 Full contact vechtsport en criminaliteit: aard van de relatie

Full contact vechtsport – in de media gaat het dan meestal om kickboksen - en criminaliteit lijken in de volksmond onlosmakelijk met elkaar verbonden. Er zijn veel feiten die de betrokkenheid van full contact vechtsporters bij criminaliteit aantonen, en feiten die de aanwezigheid van criminelen binnen de vechtsportsector bevestigen.

De relatie is dus niet te ontkennen, al zouden veel liefhebbers van de sport dit graag doen en het op een "slecht imago" houden. In dit hoofdstuk beschrijven we de feiten, met name de wijze waarop de full contact vechtsport sector in relatie staat tot criminaliteit. We kunnen hierbij niet volledig zijn, maar wel een beeld geven van de vormen van criminaliteit en actoren die hierbij betrokken zijn. Vooraf moet vermeld worden dat in de sector ook talloze voorbeelden van onbesproken gedrag zijn, die succesvol zijn in hun sport en niet gelinkt worden aan criminaliteit. Denk bijvoorbeeld alleen al aan de grote K1 kampioenen Remy Bonjasky, Peter Aerts, Sem Schilt en Ernesto Hoost. Op basis van de feiten die we in dit hoofdstuk uiteenzetten, kunnen we geen uitspraken doen over de balans tussen welk deel van de sector betrokken is bij criminaliteit en welk deel niet betrokken is. Hoe groot het 'besmette' deel van de full contact vechtsport sector is, weten we niet.

3.1 Feiten

3.1.1 Vechtsporters op het boevenpad⁸

Al voordat de full contact vechtsport halverwege de jaren '70 in Nederland was geïntroduceerd, werden vechtsporters (karateka, judoka, boksers) in verband gebracht met georganiseerde misdaad. Beroemd voorbeeld zijn de vechtsporters die voor 'Zwarte Joop' (Maurits de Vries) de wallen beveiligden (Chris Dolman, John Bluming, Wim Ruska). Deze vechtsporters – judoka's, worstelaars, karateka - waren hoofdzakelijk uitsmijters en portiers van nachtclubs.⁹

Met de opkomst van de full contact vechtsporten zijn het deze harde varianten die de grootste aantrekkingskracht uitoefenen op voornamelijk jonge mannen uit de verwaarloosde arbeiderswijken van de grote steden. De relatie tussen deze 'nieuwe' vorm van vechtsport (freefight, kickboksen en muay thai) en de onderwereld werd al snel duidelijk. Een aantal prominente kampioenen uit die pionierstijd was op het boevenpad: André Brilleman was lijfwacht van Klaas Bruinsma en verrichtte hand- en spandiensten voor hem. In die hoedanigheid werd Brilleman in 1985 geliquideerd in opdracht van zijn baas en ingemetseld in een vat beton in de Waal gedumpt (Middelburg & Vugts,

Noot 8 Bij het schrijven van deze paragraaf is een veelheid aan bronnen gebruikt die omwille van de leesbaarheid niet telkens worden herhaald. We baseren ons hoofdzakelijk op krantenberichten uit dagbladen, waarvan de Volkskrant en Het Parool de belangrijkste zijn. Waar andere bronnen zijn gebruikt, noemen wij die expliciet.

Noot 9 o.a. Het Parool, 03-11-2009, Opkomst en neergang van Casa Rosso. En: Elsevier, 16-12-2008, Veel is veranderd, 25 jaar na brand Casa Rosso.

2006). Andere wereldkampioenen uit die periode, Rob Kaman en Jan Oosterbaan, zijn bekend komen te staan als overvallers (Coenen & De Ruiter, 2010).

Weer een andere kickbokser uit die tijd, Milo el Geubli, verdween spoorloos in 1992. Van deze Marokkaanse kickbokser van het eerste uur bestaat het vermoeden dat hij is vermoord vanwege zijn te nauwe relatie met een rechercheur. In zijn informantenpositie en zijn aandeel in een ripdeal zou hij volgens het boek *De Dominee* (Bart Middelburg) een paar miljoen gulden – en een doodvonnis- hebben overgehouden. El Geubli zou in de fundering van het hoogste gebouw aan de Amstel, de Rembrandttoren, zijn gestort.

Ook Jan Plas, nota bene de oprichter van de eerste kickboksschool van Nederland, Mejiro Gym, bleek betrokken te zijn in de georganiseerde misdaad. Hij werd uiteindelijk opgepakt vanwege drugssmokkel, betrokkenheid bij een ontvoering en witwassen, onder andere in relatie tot Johan V., "de Hakkelaar" (Brown, 2007, pp. 41-43; Camilleri, 2010). In 2010 pleegde hij zelfmoord in de gevangenis.

Sommige sportscholen kwamen uiteindelijk in handen van georganiseerde criminelen. Ze werden gefinancierd met crimineel geld, en er trainden criminelen (Werkgroep Handhaving, 2014). Deze informatie kregen we ook van verschillende respondenten die we interviewden.

Vanaf 2000

Maar ook recenter, vanaf 2000, kwamen vechtsporters in opspraak vanwege hun banden met misdaad. Soms bleken vechtsporters die goed te boek stonden toch in verkeerde kringen te verkeren. Een voorbeeld hiervan is Ashwin B., professioneel muay thai bokser en advocaat. Hij wordt in 2012 veroordeeld voor drugshandel, die hij samen met zijn broer in een Surinaamse drugsbende uitvoerde. Hij is geschrapt van het tableau door de Orde van Advocaten (NOS, 2012)

Een ander voorbeeld van een gevallen ster is Nordin Ben Salah, een Marokkaanse kickbokser die Europees en wereldkampioen werd in 1993 en 2002. Later organiseerde hij vechtsportgala's en was veel in het uitgaanscircuit te vinden. Ondanks de erkenning dat hij wel eens wat fout had gedaan, was Nordin een rolmodel voor Marokkaanse jeugd en kwam zijn liquidatie in 2004 als grote schok. Volgens ingewijden rekruteerde Ben Salah in zijn nadagen voor het milieu Marokkaanse huurmoordenaars om liquidaties uit te voeren en wist hij daardoor te veel (Leistra, 2005).

Liquidaties van full contact vechtsporters zijn in de afgelopen jaren tientallen keren voorgekomen. In het schema een opsomming van de bekendste liquidaties vanaf 2000. In de meeste gevallen was duidelijk sprake van criminele afrekeningen. Vrijwel ieder van de hiergenoemde geliquideerde vechtsporters had banden met de georganiseerde misdaad.¹⁰

Noot 10 Informatie over deze liquidaties is afkomstig van de websites crimesite.nl, misdaadjournalist.nl, volkskrant.nl, parool.nl, mixfight.nl, telegraaf.nl, panorama.nl, camilleri.nl, gelderlander.nl, nu.nl, rtvnh.nl en omroepbrabant.nl

Wanneer	Wie	(vermeende) criminele banden	Rol in sector
2000	Rinus Holman	Zware criminaliteit - drugshandel	vechtsporter
2001	Coen de Nijs	Drugshandel	vechtsporter
2002	Huseyin Cift	Drugshandel	vechtsporter
2004	Unsal Altinyay	Onbekend	vechtsporter
2004	Nordin Ben Salah	Tussenpersoon voor huurmoordenaars	vechtsporter
2004	Mohammed Kassrioui	Drugshandel	vechtsporter
2005	Peter Smit	Bemoeide zich met drugsdeal	vechtsporter
2008	Rick Holshuijsen	Bodyguard van crimineel Remmers	vechtsporter
2011	Senol Tuna	Witwassen	vechtsporter
2012	Redouan Stitou	Drugshandel	vechtsporter
2012	Youssef Sabbahi ¹	Banden met Mierenmet/Klepper	promotor
2013	Kevin America	Drugsteelt	vechtsporter
2013	Volkan Düzgün	Geweldpleging	vechtsporter
2014	Tariq el Idrissi	Banden kopstukken motorbendes	vechtsporter
2014	Hans Nijman	Banden met Holleeder	trainer/vechtsporter
2015	Mario Magan Tier	Drugshandel	promotor

¹ Doodgeschoten tijdens vechtsportgala Zijtaart.

Daarnaast zijn er vechtsporters met een roemrucht imago, van wie iedereen binnen (en soms ook buiten) de sector weet dat zij zich met onpure zaken of types bezighouden. Voorbeelden hiervan zijn Badr Hari en Dick V. Bij Badr Hari gaat het tot op heden over enkele (ernstige) geweldplegingen en vooral de zweem van omgang met de georganiseerde misdaad (Olde Kalter, 2013).

Dick V, compagnon van de geliquideerde sportschoolhouder Hans Nijman, is veroordeeld vanwege zijn betrokkenheid bij de organisatie van Danny K. en Willem H. De voormalig kickboks-kampioen en sportschoolhouder was een belangrijke speler in het grote *Andes proces*. Hij wordt hierin veroordeeld vanwege betrokkenheid bij een criminele organisatie, diverse mishandelingen en afpersingen, en krijgt 3 jaar cel. Saillant detail: V. liet zich vrijwillig opnieuw opsluiten in de cel vanwege dreigende liquidatie, vlak voordat Hans Nijman eind 2014 werd doodgeschoten.¹¹

In de grote *Belgische drugszaak* rondom beroeps-criminelen Lucas Boom (in 2015 geliquideerd) en Patrick Brisban (geliquideerd in 2012) wordt kickbokser Hesdy G. veroordeeld voor 4,5 jaar cel. Ook Mark de W., promotor van kickboksevenementen, wordt in deze zaak veroordeeld.¹²

De hoofdverdachten in de *Staatsliedenliquidaties* zijn eveneens gewezen vechtsporters. De inmiddels tot levenslang veroordeelde Adil A. (Kinker) was een B-klasse kickbokser¹³. Hamza B. die in Marokko tot 20 jaar is veroordeeld, was kickbokser (A-klasse)¹⁴. Eén respondent die werkzaam is bij de politie vertelde dat vooral de zogenaamde 'Mocro maffia' - die de politie

Noot 11 Het Parool, 06-11-2014

Noot 12 AT5, 21-11-2014

Noot 13 Vugts, P. (2014) p. 178

Noot 14 Het Parool, 25-11-2014

onderscheidt als criminele wereld naast de Turkse maffia en het Hollandse netwerk – veel binnen het kickboksen terug te vinden is. Voor hen is de motivatie om te vechten vooral status en aanzien, en niet de mogelijke financiële verdiensten, aldus deze respondent.

Conclusie

Er zijn veel feiten rondom de betrokkenheid van full contact vechtsporters binnen het criminele circuit. Het gaat in de beschreven zaken, de zaken met een beroemde (niet zelden fatale) afloop, vaak om drugscriminaliteit. Deze vechtsporters zetten criminele activiteiten in voor geldelijk gewin, om hieruit een bestaan te bekostigen. Ze belanden tijdens of na hun vechtsportcarrière in het criminele circuit en raken betrokken bij ernstige delicten, soms georganiseerde misdaad. Gewelddadig optreden is hierbij niet altijd aan de orde. In meerdere criminele carrières van vechtsporters zien we terug dat zij beginnen als lijfwacht en bodyguard van grote criminelen, en later meer en meer betrokken raken bij andere activiteiten.

Ook is er een kleinere groep vechtsporters die in het dagelijks leven geweld gebruiken en hun specifieke vechtersvaardigheden verkeerd aanwenden, zoals Badr Hari herhaaldelijk deed (Van Gemert, 2015). In hoofdstuk 4 beschrijven we hoe vechtsporters in het criminele circuit kunnen belanden.

3.1.2 Vechtsportevenementen en promotors

Niet alleen full contact vechtsporters zelf, maar ook de organisatie rondom wedstrijden die plaatsvinden op evenementen en gala's, staat vanaf het begin ter discussie. Sinds de jaren zeventig zorgden vechtsportevenementen voor veel ophef en controverse. De eerste freefight gala's in de jaren zeventig trokken agressief publiek, waaronder Hells Angels, en liepen regelmatig uit de hand (Van Bottenburg & Heilbron, 1996).

In de jaren negentig werd de vechtsport door de komst en populariteit van het Japanse kickboksevenement K-1 en de Amerikaanse variant Ultimate Fighting Championship steeds meer geaccepteerd. Mede doordat vooral Nederlandse vechters deze kampioenschappen wonnen, sloeg de populariteit over naar Nederland en ontstonden ook hier grootschalige evenementen. In Nederland gebeurde dit vanuit twee organisaties: It's Showtime (van Simon Rutz, 1998) en Golden Glory (van Ron Nyqvist, 1999). Evenementen met een groot showelement trokken veel publiek en genereerden veel geld, ook voor de deelnemende vechtsporters en hun entourage (Olde Kalter, 2013 en 2015).

Deze organisaties kregen na verloop van tijd een bedenkelijk imago, omdat de oprichters ervan, Rutz en Nyqvist, gelinkt werden aan georganiseerde misdaad (zie kader).

Golden Glory

Ron Nyqvist was lid van de beruchte Juliëtbende, die in de jaren negentig de Bredase onderwereld domineerde. Nadat de bende uit elkaar viel, bouwde Nyqvist een eigen netwerk op waarmee hij fortuin maakte door drugshandel. Ook gaat hij samenwerken met duistere vastgoedhandelaars, zoals de broers Driessen en ook Willem Endstra. Zijn passie ligt echter bij de vechtsport. In 1999 startte hij met de organisatie van kooigevechten op Aruba, waar zijn Golden Glory vechtsportlabel en managementbureau zijn oorsprong kent. Hij sloot een contract af met Japanners, en succesvolle vechters tekenden contracten bij zijn label.

Een kroon op het werk is een megalomane sportschool, Mega Sport, een duizenden vierkante meters tellend luxe fitness/horeca/winkelcomplex dat tevens zal dienen als kantoor en ontmoetingsplaats van Golden Glory. Opdrachtgever voor de bouw is Willem Endstra. Uitbaters zijn de gebroeders Driessen. Mega Sport wordt een ontmoetingsplek voor de onderwereld. De samenwerking tussen deze heren verloopt allesbehalve soepel. Nadat Nyqvist een aanslag op zijn leven overleeft en de broers hiervan verdenkt, vermoordt hij hen en geeft zichzelf aan bij de politie. Hij wordt veroordeeld tot 20 jaar cel.

Vanuit de cel blijft hij Golden Glory runnen, tot het bedrijf in 2012 verkocht wordt aan het Franse Glory Sports. Nyqvist pleegt begin 2015 zelfmoord. Hij was toen vrijgelaten, maar droeg nog wel een enkelband. Hij heeft in de periode daaraan voorafgaand onder andere contacten met Willem H., en stond onder grote financiële druk en dreiging (Olde Kalter, 2015).

It's Showtime

Oprichter van het andere grote label, Simon Rutz, is niet zo nadrukkelijk en bewezen gelinked aan georganiseerde misdaad. Hij wordt eenmaal veroordeeld vanwege mishandeling, waarbij hij samen met Badr Hari, die toen onder zijn contract vocht, oprad. Maar verder blijft het bij speculaties van banden met criminelen, voornamelijk uit motorbendes. Feit is dat er op de gala's van It's Showtime veel Hells Angels prominent aanwezig waren, en dat er vechtsporters van Black Label Fighting Management & Advies, een label geleid door Riny Scholten (prominent Hells Angelslid), op de gala's vochten. Bronnen verklaren dat de Hells Angels zelf in de kleedkamers van de vechtsporters kwamen en dat zij ook invloed uitoefenden op de matchmaking en jury. (Olde Kalter, 2013; Werkgroep Handhaving, 2014; Politie Amsterdam-Amstelland, 2010)

Maar Nyqvist en Rutz zijn niet de enige promotors die banden hebben met misdaad. Andere voorbeelden zijn de geliquideerde Youssef Sabbahi, Mario Magan en Marc de W., die werd veroordeeld in België vanwege drugsmokkel (zie ook 2.2.1).

Voor iedereen was bekend en te zien dat er misstanden waren rondom vechtsportgala's. Bekende criminelen en motorbendeleden waren prominent en op de eerste rij aanwezig. Dikwijls vonden er ongeregeldheden plaats op gala's, of eromheen, waarvan de gewelddadige uitwassen op gala's in Hoorn (2011) en Zijtaart (2012) de meest ernstige zijn.

De wetenschap dat vechtsportgala's fungeerden als criminele netwerkbijeenkomsten die plaatsvonden in publieke, veelal gemeentelijke accommodaties, was voor bestuurders al langere tijd een doorn in het oog en leidde tot ingrijpen. Op verzoek van de burgemeester van Amsterdam, waar toen meerdere grote evenementen plaatsvonden, verrichtte de politie Amsterdam-Amstelland in 2010 een onderzoek naar de twee grootste evenementen, It's Showtime en Golden Glory.¹⁵

Noot 15 Politie Amsterdam-Amstelland. (2010) Rapport Politie Amsterdam-Amstelland over vechtsportgala's. 5 oktober 2010. RIEC Noord-Holland.

Conclusies

- Organisatoren (waaronder Nyqvist en Rutz) hadden bijna zonder uitzondering criminele antecedenten. Ook waren er sterke aanwijzingen dat de georganiseerde criminaliteit een niet te onderschatten invloed had op de organisatie van deze evenementen en er geld aan verdient.
- De bedrijfsvoering van de evenementen deugde niet. Een groot deel van de VIP-tafels¹⁶ werd contant betaald, zonder deugdelijke administratie. Dit wijst mogelijk op witwassen. De kosten voor de tafels waren hoog, tot wel € 6.500 per tafel.
- Een deel van de sponsoring kwam van bedrijven die goederen en diensten leveren die door criminelen worden gebruikt of ingezet (spy-shops, grow shops).
- Kopstukken van de beveiliging waren niet van onbesproken gedrag; zij hadden bijvoorbeeld banden met Hells Angels.
- De aanwezige VIP bezoekers – waaronder motorbendeleden en (Amsterdamse) beroepscriminelen – gebruikten de evenementen om te netwerken.
- VIP bezoekers hadden in 60% van de gevallen criminele antecedenten.

Naar aanleiding van deze uitkomsten heeft de gemeente Amsterdam vechtsportevenementen vergunningplichtig gemaakt onder de APV. Ook werd de wet Bibob¹⁷ toepasbaar gemaakt op deze vergunningen. Hiermee kregen gemeenten een (weliswaar zwaar) bestuurlijk instrument om vergunningen te weigeren.

De Amsterdamse rapportage was ook aanleiding voor het RIEC Noord-Holland om nader onderzoek te doen en een risicobeeld van de vechtsportbranche in de regio Noord Holland op te stellen (RIEC Noord-Holland, 2012). Het RIEC onderzocht 88 full contact vechtsportevenementen, zowel grote als kleine. De uitkomsten waren in lijn met de uitkomsten van de politie Amsterdam-Amstelland. Zij lieten zien dat er rondom veel vechtsportgala's een netwerk betrokken was van sportschoolhouders, sponsors, promotors en vechters uit de eigen stal die op ondoorzichtige of malafide wijze het evenement organiseerden, financierden en beveiligden.

Een aantal opvallende uitkomsten die nieuw waren ten opzichte van het Amsterdamse onderzoek:

- 30% van de sponsors stond bij de Belastingdienst bekend vanwege ernstige misstanden en/of relaties met de georganiseerde misdaad. Ruim de helft van de sponsors was bij de politie bekend vanwege ernstige feiten of banden met misdaad. Conclusie: de kans dat sponsors crimineel geld in de gala's steken is groot. Overigens deden niet alle organisatoren zaken met malafide sponsors, maar 43% deed dat wel.
- Veel ondoorzichtigheid rondom promotors en organisatoren; deze waren vaak onbekend, waardoor ze niet gecheckt konden worden.
- Het grootste deel van de gala's was niet door een gemeente vergund. De gemeente had hier dus geen toezicht op.
- Gemeenten waren wel vaak de eigenaar van de locatie waar de vechtsportgala's plaatsvonden.

Noot 16 Tafels direct om de ring waaraan prominente en door de organisatie genode gasten zitting hebben. Aan VIP-tafels zijn privileges verbonden, zoals persoonlijke bediening en service. Bedragen voor het "kopen" van VIP-tafels kunnen oplopen tot vele duizenden euro's.

Noot 17 De Wet bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur (wet Bibob) is een Nederlandse wet die in 2003 is ingesteld. Doel is dat gemeenten, provincies en ministeries de integriteit van houders en/of aanvragers van vergunningen en subsidies toetsen bij het landelijk bureau BIBOB.

Het RIEC concludeerde dat er signalen waren van georganiseerde criminaliteit en witwassen door verschillende actoren (sponsors, organisatoren, vechters) bij de vechtsportgala's, in ieder geval in bijna de helft van de gala's. Verwevenheid tussen boven- en onderwereld vindt plaats in de gevallen dat malafide evenementen plaatsvinden op locaties van de overheid. Ook wanneer bonafide vechters zich laten sponsoren door malafide sponsors is sprake van verwevenheid, aldus het RIEC.

Het hierop volgende strengere beleid van overheden, de negatieve berichtgeving en de teloorgang van de buitenlandse samenwerkingspartners, zorgden ervoor dat in Nederland grote gala's zoals in de Amsterdam Arena en Passagiersterminal niet meer plaatsvonden. Eind 2015 organiseert Glory Sports voor het eerst sinds jaren een grootschalig evenement onder geheel nieuwe voorwaarden. Eén daarvan is de afschaffing van VIP-tafels, één van de grootste malafide onderdelen van het sinds jaar en dag gebruikelijke systeem.

Kleinere gala's vinden in bijna het hele land gewoon doorgang. Maar wel minder dan voorheen, want veel promotors hebben het bijtje erbij neergelegd. Zij kregen hun evenementen niet meer rendabel, omdat hun inkomsten terugliepen (minder sponsorinkomsten) en de kosten juist stegen (huur, vergunningen). Aldus een promotor die wij spraken.

Het is voor promotors lastig om (bonafide) sponsors te vinden voor evenementen, en dus om voldoende middelen te genereren om vechters en andere kosten te dekken. Er vinden nog steeds gala's plaats die qua kosten en baten niet kunnen renderen, en die dus gefinancierd moeten zijn vanuit illegale geldstromen. Geld witwassen is nog steeds mogelijk in die gala's, door middel van verkoop van VIP-tafels zonder bon, of door meer bezoekers op te geven dan kaarten te verkopen. Anders dan voorheen, gaat het in de kleine gala's om veel minder grote bedragen. Het loont dus minder.

Conclusie

Vechtsportevenementen hebben op verschillende manieren in enigerlei mate een relatie met criminaliteit. Onderzoeken tonen aan dat zowel een deel van de promotors en organisatoren, als de sponsors, en de VIP-bezoekers criminele banden heeft. Een deel (in Noord-Holland was dit minimaal 43%) van de vechtsportgala's wordt bekostigd vanuit illegaal en/of crimineel geld, ingebracht door malafide sponsors of (VIP) bezoekers die veel geld betalen voor een plek aan een VIP-tafel. Ook de vechters die op deze evenementen optreden worden betaald vanuit de illegale middelen.

Bezoekers van evenementen zijn vaak niet van onbesproken gedrag, wat geregeld leidde tot incidenten, zelfs met fatale afloop. Desondanks verlopen de meeste vechtsportevenementen – naar schatting zo'n 250 per jaar – zonder zichtbare problemen. Een toenemend aantal gemeenten heeft door middel van regelgeving de organisatie van evenementen aan banden gelegd. In hoeverre dit ook daadwerkelijk zal leiden tot een bonafide organisatie van vechtsportgala's moet nog blijken.

3.1.3 Criminogene subculturen

De full contact vechtsport sector heeft banden met subculturen waarvan bekend is dat ze criminogeen zijn, bijvoorbeeld outlaw motorcycle gangs (OMG's), zoals blijkt uit rapportage door Politie, Landelijke eenheid (2014). Leden van outlaw motorcycle gangs zijn op meerdere manieren betrokken in de vechtsportsector, als beoefenaar, manager, sponsor en VIP-bezoeker.

Voorbeelden:

- Leden van motorbendes (Hell's Angels, Satudarah, No Surrender, Rogues) zijn prominent aanwezig op vechtsportgala's. Zij zitten vaak aan VIP-tafels, die ze voor vele duizenden euro's contact betalen.
- Leden van motorbendes financieren vechters en managen teams, zoals Riny Scholten, prominente Hells Angel en rechterhand van Harrie Stoeltie, manager bij Black Label Fighting. Hij is veroordeeld in strafzaak Akroniem. Of neem Henk Kuipers, lid van Satudarah en No Surrender, eigenaar van Team Hardcore (o.a. Tariq el Idrissi, later geliquideerd). Volgens de Kamer van Koophandel is hij inmiddels niet meer gelieerd aan dit bedrijf. Manager van Team Hardcore was Jan Oosterbaan, die diverse malen is veroordeeld.
- Leden van motorbendes beoefenen zelf de sport, zoals Etous Belserang, president van de Amsterdamse Satudarah op wie een poging tot liquidatie is gedaan. Of Donald Groen (Hells Angel en ABC'er) en Peter Verschuren (secretaris Hells Angels, tevens trainer van Tariq el Idrissi).

Ook heeft de full contact vechtsport banden met coffeeshops en de seksindustrie (RIEC, 2012; Dortants & Van Bottenburg, 2013). Deze fungeren als sponsors van evenementen, maar vechters voeren ook beveiligingstaken binnen deze sectoren uit. Deze relaties dragen bij aan een negatief imago van de sector, een criminogeen imago. Dit imago versterkt de afhankelijkheid van het grijze circuit, omdat bonafide bedrijven zich (daarom) niet graag verbinden aan vechtsportgala's.

Conclusie

De vechtsportsector onderhoudt nauwe samenwerkingsbanden met andere criminogene subculturen, zoals coffeeshops, seksindustrie en outlaw motorcycle gangs. Deze subculturen overlappen en versterken elkaar. Ook hier zijn de verschillende actoren uit de sector betrokken, en is dus sprake van verwevenheid.

Criminogene factoren

In de volgende hoofdstukken komen factoren aan bod die in ons onderzoek naar voren kwamen als *criminogene* factoren (dat wil zeggen misdaad bevorderend) binnen de full contact vechtsport.

Deels gaat het om factoren die te maken hebben met de sector, deels om factoren die te maken hebben met de beoefenaars van de sport binnen die sector. Sommige factoren zijn inherent aan het karakter van de sport – bijvoorbeeld het gewelddadige karakter van de sport – anderen zijn veranderbare factoren – bijvoorbeeld regels van vechtsportwedstrijden. We beschrijven de factoren in afzonderlijke hoofdstukken, maar in werkelijkheid hangen de factoren met elkaar samen, versterken elkaar en werken op elkaar in.

Achtereenvolgens komen de volgende factoren aan bod:

- Hoofdstuk 4: Straatjongens – de beoefenaars van full contact vechtsport
- Hoofdstuk 5: De waarde van vechtsporters in de misdaad
- Hoofdstuk 6: De vechtsport carrière
- Hoofdstuk 7: Gelegenheidsstructuur
- Hoofdstuk 8: Gebrek aan regulering

4 Straatjongens – de kickboksers

Eén van de factoren die het voorkomen van criminaliteit binnen de full contact vechtsport kan verklaren, is de doelgroep die zich aangetrokken voelt tot de sport. Hoewel de full contact vechtsport populariteit kent onder een groot scala aan beoefenaars¹⁸, heeft deze een bovengemiddelde aantrekkingskracht op ‘maatschappelijk kwetsbare’ jongeren (Theeboom & Verheyden, 2011; Elling & Wisse, 2010), oftewel de zogenaamde randgroepjongeren of straatjongens. Randgroepjongeren, veelal uit de oude arbeiderswijken, met een lage sociaal economische status en gemarginaliseerde positie in de samenleving, voelen zich meer dan anderen aangetrokken tot de harde vechtsport. Er is sprake van een sterke oververtegenwoordiging van niet-westerse allochtonen, vooral Marokkanen, binnen de full contact vechtsport.

Deze doelgroep behoort, of zij nu aan vechtsport doen of niet, tot een risicogroep voor crimineel gedrag. In dit hoofdstuk geven we een nadere beschrijving van deze doelgroep, van de factoren die de aantrekkingskracht op de vechtsport verklaren en het effect van vechtsport op deze jongeren.

4.1 Wie zijn de kickboksende straatjongens?

De aantrekkingskracht van full contact vechtsport op randgroepjongeren blijkt onder meer uit een rapportage van de GGD Amsterdam over deze doelgroep (GGD Amsterdam, 2014). Zij onderzochten een groep jonge gewelddadige veelplegers (Top600 daders) en kwamen tot de bevinding dat bijna de helft van hen (49%) tijdens hun jeugd een vechtsport had beoefend. Het ging hierbij meestal om kickboksen, thaiboksen, freefight of muay thai (45%), full contact vechtsporten dus. Bij deze jongeren was sprake van een veelheid aan risicofactoren die uiteindelijk hebben geleid tot het uitgroeien tot stelselmatige en ernstige criminaliteit in deze groep.

Opvallend is dat jongeren in een vergelijkingsgroep in het onderzoek, zogenaamde ‘boefjes’ - jongeren met jeugdreclasseringscontacten maar niet uitgroeid tot Top600 dader – veel minder vaak vechtsport beoefenden tijdens hun jeugd (29% deed aan vechtsport; 17% aan kickboksen). Deze groep jongeren bleek vanuit het onderzoek op allerlei risicofactoren veel minder problematisch te zijn dan de Top600 groep.

Vanuit bovenstaande zou je kunnen afleiden dat van de groep risicjongeren, die jongeren bij wie de meeste risicofactoren aanwezig zijn, zich vaker aangetrokken voelen tot vechtsport en specifiek de meest harde vormen hiervan. Om deze hypothese te testen hebben we in samenwerking met GGD aanvullende analyses gedaan. We kunnen deze hypothese echter niet met data onderbouwen omdat de GGD de uitkomsten op dit moment niet wil publiceren.

Noot 18 Ondanks het harde karakter is de sport mainstream geworden, en worden de kickboksscholen ook bezocht door vrouwen, kinderen en hoogopgeleiden.

Het zou echter ook zo kunnen zijn dat deze Top600 jongeren, bij wie zich al op jongere leeftijd meerdere ernstige problemen voordeden, een vechtsport zijn gaan beoefenen om hun agressie onder controle te krijgen. Dit kan in het huidige onderzoek niet bepaald worden, omdat het onderzoek geen nadere informatie geeft over de wijze waarop vechtsport beoefening heeft plaatsgevonden, het motief, hoe lang en hoe intensief dit gebeurde. Dit gegeven is volgens de onderzoekers van de GGD een belangrijke kanttekening bij het onderzoek.

4.2 Aantrekkingskracht op straatjongens

4.2.1 Hardheid sport en fysieke weerbaarheid

Eén van de factoren die de aantrekkingskracht van kickboksen op straatjongens kan verklaren is de mogelijkheid om fysiek weerbaarder te worden binnen deze harde vechtsport (Elling & Wisse, 2010). Vechtsporttechnieken en verworven fitheid kunnen instrumenten zijn om zich weerbaarder te kunnen opstellen in de maatschappij. Dit is voor jongeren die in achterstandsbuurtten wonen belangrijk en kan een rol spelen bij de keuze voor vechtsport. Deze jongeren zijn over het algemeen veel op straat en komen daardoor sneller in een gevaarlijke of bedreigende situatie waarin zij zijn aangewezen op fysieke zelfredzaamheid.

Jongeren uit de lagere sociaal-economische klasse hebben bovendien een sterkere "externe lichaamsoriëntatie". Deze jongeren trainen vaker voor een gespierd en sterk lichaam, breed geschouderd en minder vet (Theeboom & Verheyden, 2011). Deze jongeren willen vaker dan andere sporters, en bovendien in meer extreme mate, gespierder en sterker worden door hun sport (Elling & Wisse, 2010).

4.2.2 Status en streetcredit

Naast deze 'utilitaire' kant van de aantrekkingskracht van full contact vechtsport (Theeboom, 2002), geldt dat het aanzien van de harde vechtsport binnen deze groep groot is. Succesvolle vechtsporters genieten veel status, ze hebben een stoer aanzien, vaak van bad boy, dat zeer aansprekend is voor deze groep (Theeboom & Verheyden, 2011). Voor jongeren in een kansarme positie is dit een aantrekkelijk perspectief om na te streven. Door het beoefenen van vechtsport proberen zij erbij te horen.

Door hun aansprekende eigenschappen, zijn vechtsporters die daadwerkelijk de ring instappen ultieme rolmodellen voor straatjongens (De Jong, 2007). De theorie over rolmodellen schrijft voor dat de eigenschappen van het rolmodel bepalen of iemand het aantrekkelijk vindt om het gedrag te imiteren. In het geval van vechtsporters en straatjongens is deze match groot. Straatjongens zullen snel geneigd zijn om de rolmodellen te volgen. Volgens geïnterviewde trainers en vechters biedt deze match een grote kracht bij de inzet van vechtsporters in sociale hulp aan risicjongeren. Zij genieten aanzien waardoor ze een gemakkelijker ingang hebben bij de jongeren, en daarmee invloed. Maar het "rolmodel zijn" ligt ook genuanceerd. Want om aantrekkelijk te zijn voor de doelgroep moet de vechter voldoende 'bad boy' kenmerken hebben. En om een positief voorbeeld te zijn moet hij wel op het rechte pad blijven.

Voormalig vechtsporters als Said en Nordin Bensellam en Kamal Chabrani zijn voorbeelden van positieve rolmodellen en gebruiken deze status om als hulpverlener jongeren te helpen. Badr Hari fungeert als 'bad boy' echter net zo goed als rolmodel voor veel jongens, met alle negatieve invloed van dien.

4.2.3 Parallele sociale structuur

Aan de andere kant is het ook de zachtere kant van de vechtsport die aantrekkelijk is voor straatjongens. De sfeer en verbondenheid binnen een sportschool zijn voor jongens een belangrijk aspect bij de beoefening van vechtsport. In diverse biografieën van bekende Nederlandse vechtsporters komt dit terug (Badr Hari, Ernesto Hoost, Saïd Bensellam). De jongens voelen zich thuis op de sportschool en de mensen die hen daar trainen en opvangen zijn als familie. Hiermee creëert de vechtsportschool een parallelle sociale structuur die, anders dan de straat, veel ruimte biedt voor acceptatie van jongens met allerlei achtergronden en bijbehorende problemen. Binnen deze structuur ontstaat een groepsidentiteit door het samen trainen, vaak zwaar en soms pijnlijk: *muscular bonding*¹⁹ (Van Bottenburg en Heilbron, 1996). Specifiek voor jongeren met een allochtone achtergrond is de sportschool een toevluchtsoord. In de hechte structuur binnen sportscholen schuilen echter ook risico's wanneer het klimaat van een sportschool criminogeen is (zie hoofdstuk 7).

4.3 Het effect van vechtsport op risicojongeren

De drie bovengenoemde factoren die de sport aantrekkelijk maken, zijn ook aangrijpingspunten om vechtsport in te zetten als interventie om jongeren die dreigen te ontsporen weer op het rechte pad te krijgen. In Nederland, maar ook in het buitenland, zijn veel initiatieven gestart waarbij (full contact) vechtsport gebruikt wordt. Initiatieven die vaak van overheidswege worden gefinancierd. Er bestaat veel discussie over de inzet van vechtsport op deze manier.

De ene school zegt dat full contact vechtsport een agressieve houding kan ontwikkelen (o.a in: Dortants & Van Bottenburg, 2013, Theeboom 2002) en daarmee schadelijk kan zijn. De Noorse onderzoekers Endresen en Olweus publiceerden in 2005 een longitudinaal onderzoek onder 477 jongens over de relatie tussen kracht- en vechtsporten en antisociaal gedrag. Ze volgden groepen jongens die al dan niet deze sporten beoefenden gedurende twee jaar en concludeerden dat de deelname aan kracht- en vechtsporten antisociaal gedrag bevorderde. De sporters vertoonden een toename van betrokkenheid bij vechtpartijen, meer gebruik van wapens, vaker spijbelen, stelen en vernielen. De toename van het antisociale gedrag deed zich met name voor bij jongens die aan boksen, worstelen of gewichtheffen deden. Bij karate en judo waren deze negatieve ontwikkelingen minder duidelijk. Volgens de onderzoekers zijn het de specifieke activiteiten, de ontwikkeling van fysieke kracht en de hardheid en machocultuur die met de sporten gepaard gaat, die ervoor zorgen dat het asociale gedrag wordt aangeleerd dan wel versterkt.

Noot 19 Het creëren van een groepsgevoel door dezelfde inspanningen te verrichten.

Maar de andere school, en die bevat het merendeel van de studies, wijst juist op een positief effect van vechtsporten, onder andere op agressieregulering, vijandigheid, zelfregulatie en psychologisch welbevinden (in: Vertonghen & Theeboom, 2010; Elling & Wisse, 2010).

Voor de meeste studies geldt echter dat een oorzakelijk verband tussen agressie (regulering) en vechtsport niet kan worden aangetoond, en dat allerlei factoren een rol kunnen spelen, zoals kenmerken van de deelnemers en de manier van begeleiding. Ook geldt voor veel studies dat ze zich niet specifiek richten op full contact vechtsport, maar op een breder scala van vechtsporten. Theeboom pleit op basis van zijn uitgebreide onderzoek naar het effect van vechtsporten voor een meer genuanceerde visie, en concludeert dat contextuele factoren altijd meegenomen moeten in het onderzoeken van de uitkomst van vechtsporten (Theeboom, 2012): "Er zijn geen goede of slechte vechtsporten, enkel goede of slechte vechtsportleraren."

De wetenschap geeft dus geen uitsluitsel over het effect van vechtsport op het gedrag van beoefenaars, onder meer doordat contextuele factoren een groot deel van de resultaten bepalen. Respondenten die wij interviewden vanuit de sector zelf, onderstrepen de waarde die vechtsport kan hebben om probleemjongeren te bereiken en vervolgens een goede richting op te begeleiden. Dit gebeurt zowel binnen de reguliere structuur van sportscholen, als in gecombineerde projecten waarin sportscholen in samenwerking met hulpverleners jongeren begeleiden, zoals in Breda bij stichting KICK en in Rotterdam bij Stichting Opboksen. Volgens hen werkt het om verschillende redenen.

Ten eerste zijn de sportschool en vechtsport een goede manier om jongeren vanaf de straat te bereiken en enthousiasmeren. Hier wordt de aantrekkingskracht van de sport op risicojongeren aangewend om met hen in contact te komen. De jongens om wie het gaat zijn niet genegen om zelf hulp te zoeken en aan te kloppen bij instanties. De sportschool kan fungeren als een vindplaats voor risicojongeren.

Ten tweede kan gebruik gemaakt worden van het mechanisme van rolmodellen. Goede vechtsporters genieten veel aanzien bij deze jongeren, waardoor ze een belangrijke voorbeeldfunctie kunnen vervullen. De meeste reguliere hulpverleners ontberen deze rolmodelfunctie.

Ten derde kan de sociale structuur binnen de sportschool benut worden om invloed uit te oefenen. Jongeren hebben vaak respect voor de trainer, alsook voor betere vechters. Zo kunnen zij gestuurd en gecorrigeerd worden. De sportschool, en zeker de scholen met een uitgesproken dojo-etiquette²⁰, biedt een alternatieve sociale structuur voor de straat, waarbij de overeenkomst is dat hiërarchie een belangrijke rol speelt.

Vechtsport biedt dus kansen, maar zoals één respondent aangeeft 'je kunt ze niet allemaal op het rechte pad krijgen'. De wijze waarop de jongens worden begeleid en getraind is hierbij natuurlijk van groot belang. Theeboom en Verheyden beschrijven in hun onderzoek Vechtsporten met een + (2011) hoe vechtsporten een pedagogische meerwaarde kunnen bewerkstelligen. Ook onze respondenten benadrukken dat de kwaliteit van de sportschool en de trainer van groot belang zijn voor het effect dat bereikt wordt (zie hoofdstuk Regulering).

Noot 20 De basisregels van de sportschool waar elke vechter en bezoeker zich aan dient te houden, veelal met betrekking tot respect voor de trainer (sensei), de vechtsporttradities en voor elkaar.

Conclusie

Risicjongeren zijn een belangrijk deel van de beoefenaars van full contact vechtsport. Jongeren in een maatschappelijk kwetsbare positie, met een oververtegenwoordiging van niet-westerse allochtonen, voelen zich aangetrokken tot de sport. Zelfs binnen de groep risicjongeren, kiezen de meest risicovolle jongeren vaker voor full contact vechtsport dan de iets minder risicovolle. Al met al een belangrijke bevinding die uitwijst dat de groep beoefenaars niet bestaat uit doorsnee burgers, maar uit personen aan de rand van de maatschappij met grotere kans op deviant (en crimineel) gedrag.

Een aantal elementen van de full contact vechtsport maakt de sport aantrekkelijk voor deze doelgroep: hardheid en utilitair, *streetcredit* en sociaal aspect.

Over het effect van vechtsport op jongeren, specifiek op deze risicogroep, bestaan verschillende conclusies. Sommige wijzen in de richting van een negatief effect, maar veel onderzoeken wijzen uit dat vechtsport een positief effect kan hebben op het gedrag, de zelfregulatie en zelfvertrouwen van (jonge) beoefenaars. Contextuele factoren lijken de belangrijkste verklaring voor de ambivalente resultaten: niet zozeer het type sport, maar de omgeving (sfeer, trainer, pedagogische waarden) waarbinnen die beoefend wordt geeft richting aan het effect hiervan op de beoefenaars. Het gegeven dat de meest risicovolle jongeren graag de sport beoefenen, gecombineerd met het inzicht dat zwakke begeleiding tijdens de sportbeoefening ongunstige effecten bevordert, kan gezien worden als een uiterst riskante combinatie.

5 De waarde van vechtsporters in de misdaad

Full contact vechtsport heeft een aantrekkingskracht op de georganiseerde criminaliteit omdat zij een waarde vertegenwoordigt die belangrijk is in deze branche: geweld. Dit komt tot uiting in de interesse van de onderwereld in vechtsportwedstrijden, als amusement en als gelegenheid om te netwerken en gezien te worden. Maar het is voor criminele organisaties ook aantrekkelijk om gebruik te kunnen maken van de diensten en vaardigheden van imposante vechtsporters.

5.1 Vechtsporters van symbolische en instrumentele waarde

Ten eerste kunnen full contact vechtsporters een symbolische taak vervullen voor criminelen. Criminelen laten zich graag omringen met topvechters om een signaal af te geven aan de onderwereld. Georganiseerde criminelen bouwen 'geweldskapitaal', een reputatie als agressieveling op om daadwerkelijke confrontatie te voorkomen (Gambetta, 2009). Het harde, gewelddadige en criminele imago van de full contact vechtsport maakt het uiterst geschikt om dit te bereiken, meer dan andere varianten van vechtsport. Vechtsporters doen dit overigens vaak onbewust, op passieve manier, door om te gaan met criminelen, en samen met hen gezien te worden, vaak in het nachtleven.

Ten tweede kunnen vechtsporters een daadwerkelijke, instrumentele rol als werknemer in de criminele organisatie vervullen. Hiervoor zijn zij door hun vechtvaardigheden uitstekend geschikt. Uitoefening van (dreigend) geweld speelt een grote rol in de onderwereld. Het wordt gebruikt om criminele organisaties te handhaven, concurrentie te bestrijden en conflicten te beslechten (Hobbs et al., 2003). Full contact vechtsporters worden door georganiseerde criminelen ingezet in de volgende 'diensten' (Rapport Werkgroep Handhaving, 2014):

- Gezelschap/meeloper (symbolische taak)
- Personal trainer (symbolische taak)
- Lijfwacht/bodyguard
- Uitvoerder geweldsmisdrijven
- Illegale incasso's
- Betrokkene bij opiumwet overtredingen

5.2 Paaien en afglijden

De biografieën van bekende vechtsporters (Ernesto Hoost, Badr Hari), maar ook respondenten die wij spraken vertellen ons hoe de vechtsporters door criminelen worden benaderd en gepaaid. Dit gaat vaak geleidelijk en veelal voor de vechtsporters ongemerkt. Criminelen richten hun pijlen vaak op vechters die beginnen door te breken. Ze zoeken hen op in de sportschool of benaderen hen op gala's. Het begint doorgaans met een onschuldig contact, avondjes uit, een trainingspak cadeau.

Dure horloges volgen en op die manier raakt de vechtsporter steeds meer ingezogen in de criminele groep. De stap naar een klein illegaal klusje, bijvoorbeeld een incasso, is dan snel gemaakt. Zoals in hoofdstuk 3 te lezen is, kan dit uitmonden in steeds groter wordende betrokkenheid bij criminele activiteiten en organisaties.

Ook trainers zien deze ontwikkeling. Zij zien hun vechters dagelijks en merken het snel als ze in dure kleding rondlopen, andere dure spullen hebben en met 'foute' figuren omgaan. Eén trainer geeft aan dat hij vaak dit soort jongeren moest wegsturen uit zijn sportschool en vechters waarschuwde, maar niet altijd met het gewenste effect. De vechters hadden het zelf soms niet in de gaten en ontkenden in de valkuil te stappen. Andere vechters lieten zich niet waarschuwen, zoals Badr Hari, die zich graag liet fêteren, dure horloges aannam en openlijk flirtte met de onderwereld, kopstukken van de Marokkaanse onderwereld en Hells Angels (Olde Kalter, 2013).

Conclusie

De full contact vechtsportsector is voor de georganiseerde criminaliteit interessant omdat zij hier geweldskapitaal kan vergaren, en zeer geschikte uitvoerders van gewelddadige klussen kan werven. Vechtsporters zijn voor criminelen bruikbaar in een symbolische rol die het imago versterkt en mogelijk angst genereert. En ook in een potentieel instrumentele rol bij uitoefening van geweld en intimidatie.

Vechtsporters belanden in het circuit door een proces van paaien en, soms ongemerkt, steeds meer verstrikt raken in het wereldje van criminele vrienden. In het volgende hoofdstuk komt aan bod waarom full contact vechtsporters hiervoor ontvankelijk zijn.

6 De vechtsport carrière

Net als in andere sporten bestaat voor full contact vechtsporters de mogelijkheid om een professionele carrière als sporter op te bouwen. In de hoogtijdagen van de full contact vechtsport, ten tijde van K-1, werden er grote geldbedragen gewonnen door de kampioenen, waaronder relatief veel Nederlandse topvechters. Een vechtsportcarrière kent echter een aantal risicovolle elementen die kunnen leiden tot een minder rooskleurig toekomstperspectief, en zelfs tot criminaliteit.

6.1 Van schoffie naar miljonair

Dromen van een carrière als professioneel sporter is niet uitsluitend voorbehouden aan full contact vechtsporters. Zo bleek ook uit onderzoek. Jongeren die een vechtsport beoefenen doen dit niet vaker dan andere sporters vanuit het motief hiermee geld te verdienen (Elling en Wissink, 2010). Toch is het voor een deel van de jonge beoefenaars, veelal afkomstig vanuit gemarginaliseerde positie in de maatschappij, een aantrekkelijk toekomstperspectief. Voor deze groep sporters weegt hierbij mee dat ze vaak weinig andere kansen zien, en graag het voorbeeld van Badr Hari zouden volgen, van straatschoffie tot miljonair. Juist dit gebrek aan andere toekomstperspectieven maakt hen bij het niet slagen van een succesvolle carrière als prof, vatbaar voor negatieve, criminele invloeden. Ook hier zijn de kenmerken van de doelgroep van beoefenaars de criminogene factor.

6.2 Weinig verdienen

Een handjevol Nederlandse kampioenen verdiende in de periode 1995 – 2010 veel geld op internationale kampioenschappen, voornamelijk in het buitenland. Dit grote geld is slechts voor heel weinig vechtsporters weggelegd, en is de laatste jaren nog minder aan de orde na de teloorgang van de grote gala's. Volgens respondenten die wij spraken uit de sector zelf, is er weinig geld te verdienen voor de overgrote meerderheid van de wedstrijdvechters. Voor een enkeling voldoende om hun bestaan mee te bekostigen.

Een ingewijde rekende voor dat de toppers op een gala maximaal vijf- tot tienduizend euro verdienen om te vechten. Mits ze niet geblesseerd raken, kunnen vechters zo'n vier keer per jaar een gevecht in de ring doen. Dat bezorgt hun geen riant inkomen, zeker niet als rekening gehouden wordt met alle onkosten die gemaakt worden. Vechtsporters vinden niet gemakkelijk sponsors.

Om tot de toppers te behoren, is het nodig om dagelijks te trainen, meestal zelfs meermaals per dag. Dit maakt het lastig om daarnaast een baan te hebben, om de kost mee te verdienen, wat hen weer vatbaar maakt voor andere verdiensten. Een trainer vertelde ons:

Een klassiek voorbeeld hiervan is G. Toen hij begon met trainen was hij stratenmaker. Maar hij werd steeds beter en was ambitieus, trainde twee tot drie keer per dag. Hij moest toen stoppen met zijn baan, dit was niet te combineren. In die periode werd hij benaderd door criminele jongens, die hem paaiden met horloges, dure nachtclubs, meiden. Ik heb hem gewaarschuwd en hij ontkende dat het mis zou gaan. Uiteindelijk is hij toch met deze groep mensen in zee gegaan, drugssmokkel, en er wacht hem nu mogelijk een straf van vijf jaar.

Het gegeven dat er niet veel geld te verdienen is voor het overgrote deel van de (professionele) full contact vechters, gecombineerd met het feit dat ze vaak laag, soms helemaal niet, opgeleid zijn en dus beperkte andere carrièremogelijkheden kennen, maakt hen vatbaar voor illegale verdiensten. Maar dit alles wel in combinatie met andere criminogene factoren, zoals de gelegenheid die de sector biedt voor contacten met het criminele circuit (hoofdstuk 7) en de aantrekkelijkheid van vechters voor de georganiseerd criminaliteit.

6.3 Het gat na de carrière

Als er al een carrière was, is een volgend risico voor de vechtsporters het gat dat na die carrière ontstaat. Omdat tijdens de carrière vaak al weinig verdiend wordt, is er geen ruimte om een buffer op te bouwen voor na afloop van de actieve vechtcarière. Ook hier weer speelt de kwetsbare uitgangssituatie van de vechtsporter een rol, want er is weinig om op terug te vallen.

Volgens één respondent is er daarnaast sprake van een gebrek aan erkenning van de status van professionele vechters. Waar andere topsporters tijdens hun carrière een goede naam opbouwen en een status waar ze na afloop van de carrière op terug kunnen vallen, geldt dit in mindere mate voor vechtsporters. Hierdoor kunnen zij minder terugvallen op een 'gunfactor', waardoor erebaantjes en extra verdiensten te verkrijgen zijn. Andere sporters zoals voetballers, schaatsers of zwimmers, hebben dit meer en kunnen terugvallen op erebaantjes en televisieoptredens.

Een carrière die voor vechtsporters wel binnen handbereik is, is een baan als portier of beveiligger. Van Gemert (2015) beschrijft dit als mogelijkheid voor vechtsporters toch inkomsten te genereren. Met hun voorkomen en vaardigheden zijn vechtsporters gewilde deurmannen, en via de sportscholen komen vechtsporters vaak in het uitgaanscircuit terecht. Bekende voorbeelden hiervan zijn Chris Dolman en Wim Ruska, die met een ploeg de Wallen beveiligden, maar ook André Brilleman, Rick van de Vathorst en de door Van Gemert beschreven Said Bensellam, hadden een carrière als portier. Portier zijn brengt echter ook risico's met zich mee. Er is dus niet alleen sprake van een positieve factor, het is zeker ook een criminogene factor. Als toegangspoort voor het nachtleven, komen portiers meer dan eens in aanraking met criminelen, en is ook dit een route om in het circuit terecht te komen, zo geven diverse respondenten aan.

Conclusie

De wijze waarop de vechtsportcarrière kan bijdragen aan het afglijden in criminaliteit wordt bepaald door een aantal samenhangende factoren. Het feit dat er weinig verdiensten in de sector zijn, vaak onvoldoende om een bestaan van te bekostigen tijdens en na de carrière, gecombineerd met het feit dat full contact vechtsporters vaak een maatschappelijk achterstandspositie hebben met beperkte mogelijkheden, maakt dat zij al tijdens hun sportloopbaan vatbaar zijn voor criminaliteit. Status speelt hierbij ook een rol. De verdiensten binnen de sector zijn vaak niet passend bij de status die de vechters als sporters hebben, waardoor ze elders die bevestiging zoeken. Bevorderend hierbij werkt de Gelegenheidsstructuur binnen de sector en de aantrekkingskracht van het geweldskapitaal van vechtsporters op criminelen.

7 Geleghedingsstructuur

Eén aspect van het criminogene karakter van de full contact vechtsportsector is de wijze waarop de sector gelegenheid biedt aan het leggen en in stand houden van criminele contacten en invloeden. Omdat criminaliteit op alle functies en niveaus een rol speelt, of in ieder geval kan spelen, biedt dat voor alle actoren in de sector gelegenheid om hiermee in aanraking te komen. De trainer en sportschool spelen een belangrijke rol bij de invloed die het netwerk heeft op de individuele vechtsporter.

7.1 Crimineel netwerk

De sociale omgeving van full contact vechtsporters maakt het gemakkelijker om toe te treden tot de georganiseerde criminaliteit, omdat in de verschillende elementen van de sector criminele invloeden aanwezig zijn. Uit ons feitenonderzoek (hoofdstuk 3) blijkt dat criminaliteit voorkomt in alle rollen en functies binnen de sector. Een deel van de (top)vechters, sportschoolhouders, trainers, promotors, managers en sponsors heeft banden in het criminele circuit. Dit maakt dat de sector gelegenheid en toegang biedt om in contact te komen met criminaliteit. Criminele organisaties spelen daar zelfs een actieve rol in richting de vechtsporters (hoofdstuk 5).

Maar het houdt niet op bij het bieden van gelegenheid. Het gaat ook om het uitoefenen van invloed. Bijna de helft van de gala's krijgt bij de financiering en organisatie te maken met organisaties die een malafide achtergrond hebben (RIEC Noord-Holland, 2012). Daardoor kan criminele invloed op dit soort evenementen uitgeoefend worden. Die invloed gaat soms zelf zo ver dat wedstrijden worden beïnvloedt, via jury of matchmaking (Werkgroep Handhaving, 2014). Ook is bekend dat er managers en promotors van vechtsportlabels zijn met een criminele achtergrond, die vechters contracteren en voor zich laten vechten (Werkgroep Handhaving, 2014). In deze situatie is er sprake van een criminele invloed, meer dan gelegenheid, want de vechtsporters zijn afhankelijk van deze manager. Ondanks dat de vechtsporters en hun trainers vaak ook wel weten dat er een 'luchtje' zit aan de manager of promotor, gaan ze hier vaak toch op in. De vechtsportsector biedt nu eenmaal niet zo veel kansen om er financieel op vooruit te gaan (zie hoofdstuk 6).

Op deze manier zijn de verschillende actoren binnen de full contact vechtsportsector met elkaar verweven en van elkaar afhankelijk. En, voor een deel, afhankelijk van criminaliteit. De trainer en zijn sportschool spelen hierin een belangrijke mediërende rol, en kunnen bepalend zijn voor de invloed die het netwerk heeft op een vechtsporter.

7.2 De rol van trainer en sportschool

Vechtsportscholen hebben overwegend een zeer hiërarchische structuur, waarmee zij volgens wetenschappers ook wel parallellen vertoont met de structuur van criminele organisaties (Cressey, 1971). Dat geldt vooral voor de vecht- en verdedigingsvormen die vanuit Azië in Europa terecht zijn gekomen.

Bovenaan deze hiërarchie staat de hoofdtrainer ('sensei'), vaak tevens sportschoolhouder, met daaronder hulptrainers, wedstrijdvechters en onderaan recreanten. Vanuit deze hiërarchie kan de hoofdtrainer met zijn gedrag en normen en waarden invloed uitoefenen op alle actoren onder hem. Naast een hiërarchische relatie tot de trainer, hebben leerlingen een vertrouwensrelatie met hun trainer. Nog meer dan bij andere sporten is hij rolmodel en voorbeeld voor de leerling, die hij ziet opgroeien van soms weerloze jongen tot kundige vechter. Vanuit zijn hiërarchische- en vertrouwenspositie, is de hoofdtrainer zeer bepalend voor de sfeer in een sportschool, waarvan hij meestal ook eigenaar is. De hoge mate van sociale samenhang binnen sportscholen is een element dat bijdraagt aan de invloed die de sportschool kan hebben op de individuele vechters. Sociale controle is daarom een mechanisme dat in positieve mate kan bijdragen aan het op een recht pad houden van de vechtsporter. Maar andersom, als de 'familie', zoals één respondent het noemde, meerdere rotte appels bevat, kan dit voor de vechtsporter het voorbeeld zijn om zelf ook deze kant uit te gaan.

Uit veldwerk op verschillende sportscholen (Asscher, 2015) kwamen belangrijke verschillen naar voren in de wijze waarop trainers en sportscholen hun leerlingen beïnvloeden en trainen. Zo is de houding van de trainer tegenover criminaliteit en zijn eigen gedrag op dit vlak van belang. De trainer is immers zelf een rolmodel. Hij bepaalt welke regels en sociale normen er binnen de sportschool gelden, ook specifiek ten aanzien van delinquentie. Wanneer delinquent gedrag niet gecorrigeerd wordt door de trainer, maar zelfs opgehemeld, draagt hij deze goedkeurende houding gemakkelijk aan leerlingen over, aldus Asscher. In het verlengde hiervan geldt dat de houding en status van de sportschoolhouder met betrekking tot criminaliteit in belangrijke mate bepalend is voor het publiek dat een sportschool bezoekt en er traint. Voorbeelden:

- De Beverwijkse sportschool van de veroordeelde Dick V. en geliquideerde Hans Nijman deed tevens dienst als ontmoetingsplek voor de onderwereld, zo bleek in het Passageproces (Olde Kalter, 2015).
- De sportschool van Chris Dolman in Amsterdam-Noord werd actief bezocht door Hells Angels, waaronder de beruchte Harrie Stoeltje en oude contacten van hem uit zijn tijd als beveiliging op de Wallen (Olde Kalter, 2013).
- Van Mejiro Gym, de oudste kickboksclub van Nederland in de Amsterdamse Jordaan, is bekend dat meerdere kampioenen het boevenpad opgingen: Andre Brilleman, Rob Kaman. Oprichter Jan Plas bleek later ook niet van onbesproken gedrag, werd veroordeeld en beroofde zich daarna van het leven (zie ook hoofdstuk 3).

Ook verschillende van onze bronnen geven aan dat sportscholen soms gefinancierd worden uit crimineel geld, en dus op één of andere wijze onder criminele invloed staan. Een schatting van een trainer/sportschoolhouder die wij interviewden is dat hier bij een tot twee op de tien vechtsportscholen sprake van is.

Over het algemeen wordt er in sportscholen strikt toegezien op de naleving van de sociale normen die gelden (Asscher, 2015). Ze richten zich zowel op de discipline binnen de training (op tijd komen, respectvol met medeleerlingen omgaan) als hoe om te gaan met situaties buiten de sportschool. Belangrijk is hoe trainers hun leerlingen aanleren om te gaan met gewelddadige situaties buiten de sportschool. Dit is cruciaal omdat de vechters in de sportschool potentieel gevaarlijke vaardigheden worden aangeleerd, die niet misbruikt moeten worden. Dit doen niet alle trainers goed.

Een voorbeeld hoe het niet moet komt van een respondent, recreatief kickbokster, die vertelde hoe haar trainer een techniek aanleerde om iemand zijn nek te breken 'voor als iemand je lastig valt'. Diezelfde trainer moedigde een grote Surinaamse vechter aan om een kleine jongen in elkaar te trappen, zonder in te grijpen (Asscher, 2015).

Een effectief maar pedagogisch zeer onverantwoord middel dat sommige vechtsporttrainers gebruiken binnen hun "aanpak" is het toepassen van lijfstraffen. Ongewenst gedrag wordt dan tijdens de training op lijfelijke manier afgestraft, bijvoorbeeld door iemand te laten sparren tegen een sterkere vechter. Theeboom en Veheyden (2011) geven dit als een verklaring voor de grote gehoorzaamheid van probleemjongeren ten aanzien van hun vechtsporttrainer, terwijl ze veel moeite hebben met accepteren van autoriteit elders. In geen enkele setting (in Nederland) zijn lijfstraffen toegestaan.

Conclusie

Doordat criminaliteit voorkomt in uiteenlopende rollen en functies binnen de full contact vechtsportsector biedt de sector gelegenheid in contact te komen met criminaliteit. Het effect hiervan wordt versterkt doordat er sprake is van een netwerk van actoren die van elkaar afhankelijk zijn en invloed uitoefenen op elkaar. Eén criminele actor binnen dit netwerk kan daardoor invloed hebben op een groot netwerk van trainers, vechters en andere betrokkenen. Dit geldt vooral voor actoren met een organisatorische of financierende rol.

De wijze waarop individuele vechters omgaan met deze gelegenheid en invloed wordt mede bepaald door zijn trainer en sportschool. De hiërarchische structuur binnen de sport, de vertrouwensband tussen trainer en leerling en de grote sociale samenhang binnen de sportschool, dragen bij aan het belang van de norm van de (hoofd)trainer en sportschool voor de vechters. Trainers en sportschoolhouders kunnen hun leerlingen hierin positief beïnvloeden (beschermend), door een afkeurende houding ten opzicht van criminaliteit en gebruik van geweld buiten de ring en het aanleren van discipline en respect. Maar er zijn ook trainers en sportschoolhouders die een negatieve (criminogene) invloed uitoefenen door slecht voorbeeldgedrag (zelf crimineel), het bagatelliseren van delinquent gedrag of door een gebrek aan discipline rondom het aanwenden van vechtvaardigheden en agressie. De hoofdtrainer en sportschoolhouder zijn bepalend voor de sfeer in de sportschool. Sportscholen gerund door personen die aan de georganiseerde misdaad deelnemen, zijn om bovengenoemde invloeden en redenen criminele broedplaatsen.

8 Regulering en criminaliteit

De full contact vechtsportsector heeft een zwakke organisatiestructuur of, beter geformuleerd, ontbeert een duidelijke organisatiestructuur. In tegenstelling tot vrijwel alle takken van sport kent de sector geen organisatiemonopolie door één landelijke sportbond. De overwegend (para-) commerciële en rommelig geleide organisaties in de sector dragen bij aan een sterk verdeelde sector. Een branche die gekenmerkt wordt door talloze sportscholen, organisatoren en eenmanszaakjes die, voor het overgrote deel, een persoonlijk en financieel belang nastreven. Hierdoor is de sector er in de afgelopen veertig jaar niet in geslaagd de sport adequaat reguleren. In die verdeelde situatie konden misstanden ontstaan en gedijen die criminogeen zijn, of op zijn minst faciliterend kunnen werken voor criminogene invloeden.

Lange tijd stond de overheid, zowel landelijk als lokaal, met de rug naar de sector gekeerd. De verdeeldheid binnen de sector droeg ook niet bij aan een constructieve samenwerking met NOC*NSF. Pas toen de incidenten tijdens vechtsportgala's voor de overheid onverteerbaar werden, is er van twee kanten toenadering gezocht.

De sector stelde op basis van een onderzoek van de Universiteit Utrecht (Dortants en Van Bottenburg, 2013) voor om een landelijke vechtsportcommissie in te stellen. Die commissie moet namens de sector zorgen voor eenduidige regulering.

Ook de rijksoverheid kon niet om de uitkomsten van het rapport heen. De minister van VWS gaf NOC*NSF de opdracht om een plan van aanpak op te stellen dat moet leiden tot betere regulering van de sector. In 2014 richtte NOC*NSF een stuurgroep op waarin overheid, georganiseerde sport en vechtsportsector met elkaar afspraken maken over de aanpak van knelpunten in de sector. Inmiddels is dat plan gereed. Medio 2015 wordt een vechtsportautoriteit opgericht die een rol heeft als toezichthouder en handhaver. De maatregelen die de kwaliteit van de sector moeten verbeteren hebben betrekking op veiligheid, gezondheid, good governance en pedagogisch klimaat. De eerste verantwoordelijkheid voor de uitvoering van de maatregelen ligt bij de vechtsportorganisaties zelf. Het zijn vooral gemeenten die sanctionerend kunnen optreden door het niet verlenen van vergunningen voor vechtsportgala's of sportscholen, of het niet verstrekken van subsidies. Daarmee moet op den duur het kaf van het koren worden gescheiden. Maar zover is de sector nog niet. In dit hoofdstuk beschrijven we de situatie zoals die al jaren is.

8.1 Geen grip op kwaliteit sportschoolhouders en trainer.

Sportschoolhouders en trainers hebben belangrijke invloed op het (pedagogisch) klimaat in een sportschool en daarmee op de vechters (zie hoofdstuk 7). Er worden op dit moment nog geen eenduidige eisen gesteld aan het sporttechnisch kader, waardoor malafide of incapabele personen als trainer kunnen fungeren. Respondenten signaleren de volgende misstanden in en om sportscholen:

- Illegale inkomsten – zoals sponsoring vanuit de criminogene sector – bij sportscholen
- Trainers zijn niet altijd van onbesproken gedrag
- Trainersvaardigheden zijn niet in orde op één of meer van volgende gebieden:
 - Pedagogisch (ethisch)
 - Sporttechnisch
 - Medische kennis.

Respondenten zijn het erover eens dat het werken met licenties en certificaten een oplossing kan zijn voor deze misstanden. Onderdeel daarvan moet een VOG (Verklaring Omtrent Gedrag) voor trainers en sportschoolhouders zijn.

8.2 Gebrek aan regelgeving rondom financiering

Door het gebrek aan regels rondom financiering van de sport, wordt crimineel geld in de sport gepompt, en hebben criminele organisaties of criminogene subculturen (outlaw bikers, coffeeshops) invloed op de sector. Het gebrek aan voldoende 'witte' geldstromen en inkomsten maakt de sector vatbaar voor en afhankelijk van grijze of zwarte financiële geldstromen. Zowel om de evenementen te organiseren, als ook om de vechters te betalen. Evenementen werden in het verleden – en worden waarschijnlijk nog steeds – gebruikt voor witwassen van illegaal geld. De kaarten voor evenementen worden veelal contant betaald, waarbij zogenaamde VIP-tafels voor hoge bedragen van de hand gaan.

Organisatoren van gala's betalen vechters in de regel in natura uit. Zij krijgen als beloning voor deelname aan evenementen in plaats van geld toegangskarten (vaak VIP kaarten) aangeboden. Hierdoor zijn vechters genoodzaakt zelf VIP-tafels of kaarten te verkopen, tegen een zo hoog mogelijke prijs.

Bij respondenten uit de sector en de politie bestaat de indruk dat de invloed van criminele geldstromen tegenwoordig minder groot is dan een aantal jaren geleden, ten tijde van de grote Nederlandse gala's. Oorzaak hiervan zou onder andere zijn dat door de kleinere schaalomvang van de huidige gala's, het minder lucratief en interessant is voor criminelen om hier geld in te steken. Daarnaast speelt mee dat de sector na de genoemde geweldsincidenten sinds enkele jaren onder het vergrootglas van de overheid ligt. Vele gemeenten weren vechtsportgala's, andere gemeenten stellen zeer hoge eisen om voor een vergunning in aanmerking te komen. De sector weet daardoor niet waar zij aan toe is. Sommige promotors wijken uit naar het buitenland.

8.3 Slechte organisatie van evenementen

Gewelddadige uitwassen op vechtsportevenementen, en de aanwezigheid en betrokkenheid van georganiseerde misdaad op deze gala's zijn deels te wijten aan de organisatie van de evenementen. Respondenten geven aan dat de organisatie kan verbeteren door:

- Controleren van bezoekers op evenementen, waaronder legitimatieplicht, verbieden uitdragen motorclub 'colours'.
- Uitbannen van VIP-tafels als etalage voor de onderwereld.

- Voorkomen van mogelijkheid tot netwerken of confrontatie door mensen op hun plaats te wijzen.
- Voorkomen van risicowedstrijden door afgewogen matchmaking: rivaliserende groepen/ sportscholen of vechters met lastig publiek niet tegen elkaar uit laten komen op een gala.
- Evenementen niet te lang laten duren, vanwege verhoogde kans op escalatie.
- Eisen stellen aan beveiliging van evenementen. Hierin samenwerking met de politie verplichten.
- Gebruik van (sterke) alcoholische drank beperken.

8.4 Sportieve mogelijkheden binnen de sport

Een aantal respondenten benoemt de teloorgang van het niveau van de full contact vechtsport en een gebrek aan (gereguleerde) stijgingskanalen als risicofactor. De mogelijkheden voor vechtsporters om zich in officiële wedstrijden te meten aan hun tegenstanders zijn de afgelopen jaren steeds beperkter geworden, zeker op het hoogste niveau van de sport. 'De top is er af', er zijn steeds minder mogelijkheden om te vechten en dat is frustrerend. Deze ontwikkeling zorgt ervoor dat de vechtsporters zich, althans binnen Nederland, minder kunnen profileren, maar ook dat er minder verdienen zijn. Wellicht enigszins vergezocht geeft één van onze respondenten aan dat de vechtsporters vanuit hun behoefte om de sterkste te zijn op de apenrots, deze profilering elders halen, bijvoorbeeld in het uitgaansleven of binnen de criminele wereld.

Het gebruik van doping binnen de full contact vechtsport, en de afwezigheid van dopingcontrole, is een andere misstand die de sportiviteit van de sport in gevaar brengt.

Conclusie

De genoemde misstanden die voortkomen uit een gebrek aan regulering van de sector zijn niet stuk voor stuk criminogeen te noemen. Maar op zijn minst zijn ze wel faciliterend voor het in stand houden van (andere) criminogene factoren, en dus schadelijk. Zo zorgt een malafide sportschoolhouder er misschien niet direct zelf voor dat een vechtsporter zich gaat misdragen, maar schept hij door een gedoogbeleid van criminele bezoekers wel gelegenheid voor de sporters om in contact te komen met de onderwereld.

De goedwillende vechtsportorganisator wijst daarbij steeds op twee misstanden die niet één, twee, drie uit te bannen zijn. Ten eerste "kan en mag iedereen in Nederland een vechtsportschool beginnen, dus ook Boris Boef". Met andere woorden, er is geen specifiek diploma vereist om vechtsportlessen te geven. Gemeenten werpen bovendien geen onoverbrugbare obstakels op om de vestiging van een sportschool tegen te gaan. Ten tweede doet zich een zelfde mechanisme voor op landelijk niveau. Jaar in jaar uit worden nieuwe, zichzelf "vechtsportbond" noemende groeperingen opgericht die zelf titelgevechten uitschrijven. Daardoor blijft de organisatorische verdeeldheid bestaan, en heeft niemand overzicht over de sector. In een dergelijke chaos komen ongediplomeerde en niet-gecertificeerde gelukszoekers er steeds weer mee weg om meer of minder lucratieve gala's te organiseren van een bedenkelijk niveau. In de schimmigheid van die wereld is het klimaat gunstig om zaken te doen die bij wet verboden zijn.

9 Conclusies

In dit afsluitende hoofdstuk beantwoorden we de onderzoeksvragen die ten grondslag lagen aan het onderzoek.

Hoe vindt criminaliteit plaats binnen de full contact vechtsportsector?

Feitenonderzoek wijst uit dat criminaliteit zich in verschillende verschijningsvormen binnen de full contact vechtsportsector manifesteert.

- 1 **Vechtsporters die op 'boevenpad' gaan.** Al sinds de introductie van de sport in Nederland, raken full contact vechtsporters, soms zelfs succesvolle kampioenen, betrokken bij criminele activiteiten. De grootste groep vechtsporters van wie de betrokkenheid bij criminaliteit bekend is geworden, raakte betrokken bij georganiseerde misdaad, vaak drugscriminaliteit. Afgemeten aan de forse straffen die zij in rechtszaken opgelegd kregen en het aantal vechtsporters dat hun criminele carrière moest bekopen met de dood, spelen zij vaak wel enige rol van betekenis in deze organisaties, en blijft hun rol niet beperkt tot die van lijfwacht of meeloper. Naast de voorbeelden van vechtsportkampioenen die hun sportcarrière laten flankeren of opvolgen door een criminele carrière, zijn er ook die van onbesproken gedrag zijn. Vanuit de sector is een veelgehoord geluid dat de media onevenredig veel aandacht schenkt aan de slechte voorbeelden, en dat hierdoor de relatie tussen vechtsport en criminaliteit wordt uitvergroot. Dit creëert volgens hen onterecht een negatief imago²¹ met negatieve gevolgen voor de sport. Hun ontkenning en het taboe dat hierdoor gecreëerd wordt, draagt echter niet bij aan een realistisch beeld van de relatie tussen full contact vechtsport en criminaliteit. En dus ook niet aan het onderscheid tussen feiten en fictie.

Vanuit het uitgevoerde feitenonderzoek zijn geen conclusies te trekken over de verhouding tussen de groep 'boeven' en de rechtschapen vechters binnen de totale groep full contact vechtsporters. Om dit te bepalen moet kwantitatief worden vastgesteld wat de verhouding is tussen vechtsporters met en zonder criminele betrokkenheid.

Noot 21 Van Bon (2014) bestudeerde het imago van full contact vechtsport in Nederland en concludeerde dat er een discrepantie is tussen de positieve tendens rondom vechtsporten in de wetenschappelijke literatuur en een (deels) negatieve berichtgeving in de media. Vooral de nationale media in Nederland kennen de neiging de relatie tussen vechtsport en criminaliteit op een negatieve manier te benaderen. Hierbij ligt veel nadruk op een aantal uitzonderlijke, negatieve uitwassen. Opvallend genoeg werken de regionale media hier niet aan mee. Zij publiceren neutraal of positief over vechtsport evenementen, of over succesverhalen van vechtsporters. Ook op televisie worden regelmatig documentaires getoond die een positieve toon hebben. Van Bon spreekt van een 'moral panic' rondom full contact vechtsport in Nederland waarmee ze aangeeft dat de reactie van de maatschappij op de vechtsport niet in verhouding staat tot de dreiging. Hierbij refereert ze specifiek naar de invoering van de wet Bibob met betrekking tot vechtsportevenementen als reactie op de publiciteit en onderzoek van politie Amsterdam-Amstelland.

2 Criminaliteit binnen vechtsportevenementen. Vechtsportevenementen hebben op verschillende manieren een relatie met criminaliteit. Een deel van de personen die te maken hebben met de organisatie van evenementen (promotors, sportschoolhouder, sponsors, beveiliging) heeft criminele banden.

Dit leidt er onder andere toe dat illegaal verkregen geld gebruikt wordt om de evenementen te financieren, waaronder de betaling van de vechtsporters. Er zijn sterke aanwijzingen dat evenementen worden gebruikt om illegaal geld wit te wassen. De wijze waarop de evenementen georganiseerd worden - met ondoorzichtige boekhouding, veel contante betalingen - schept daar in ieder geval voldoende gelegenheid voor.

Ook van de VIP-bezoekers van evenementen heeft een groot deel criminele antecedenten. De grotere evenementen werden gebruikt als etalage en netwerkbijeenkomsten voor de onderwereld.

Ook hier geldt weer dat het gaat om een deel van de evenementen en promotors die te maken hebben met beschreven criminele banden, maar niet alle. Op basis van de bronnen maken we de inschatting dat bij minimaal 40% van de evenementen in enigerlei mate criminele invloed een rol speelt, meestal in de vorm van financiering met crimineel geld. Maar soms ook op meer intensieve wijze, bijvoorbeeld door betrokkenheid van criminele organisaties in het management of de organisatie. Deze inschatting is gebaseerd op onderzoek uit 2012. Het lijkt erop dat deze criminele betrokkenheid de afgelopen jaren aan het afnemen is. Sinds het verdwijnen van de grote vechtsportgala's zijn de gala's minder 'interessant' voor georganiseerde misdaad.

3 Connectie met criminogene subculturen. De full contact vechtsportsector heeft banden met andere subculturen waarvan bekend is dat ze criminogeen zijn: outlaw motorcycle gangs, coffeeshops en de seksindustrie. De subculturen overlappen en versterken elkaar.

Alle actoren binnen de sector, van vechters, tot trainers, sportschoolhouders, promotors, sponsors en bezoekers kunnen op de beschreven wijze een criminele connectie hebben. De invloed van criminaliteit wordt door de sterke verwevenheid van de verschillende actoren van de één op de andere actor overgebracht. Bijvoorbeeld de financiering van een evenement door een criminele sponsor die in eerste instantie bij de promotor terecht komt, maar uiteindelijk ook bij de wedstrijdvechters die optreden op dit evenement, en bij de trainers of sportschoolhouders die daarvan bekostigd moet worden.

Het hoeft dus niet zo te zijn dat vechtsporters zelf direct te maken hebben met criminaliteit om toch te moeten constateren dat zij een relatie hebben tot criminaliteit, bijvoorbeeld door ontvangen prijzengeld op een gala dat bekostigd is uit illegaal geld. Of doordat zij VIP-kaarten vanuit hun loon in natura hebben verkocht aan criminele bezoekers.

Maar het begint bij personen binnen de sector die er wel voor kiezen om zaken te doen met georganiseerde misdaad, om welke reden dan ook, waardoor de onderwereld in alle facetten van de sector betrokken is geraakt.

In hoeverre is de full contact vechtsportsector criminogeen, dat wil zeggen bevordert het criminaliteit?

Het uitoefenen van full contact vechtsport met zijn harde karakter maakt de beoefenaars van de sport interessant voor de georganiseerde misdaad. Ze symboliseren een belangrijke criminele waarde, namelijk geweld, en hebben de vaardigheden en kracht om dit ook uit te oefenen, indien nodig binnen de criminele organisatie. Dit is een eerste criminogene factor, omdat deze kenmerken maken dat vechtsporters überhaupt gewenst zijn binnen criminele organisaties.

Een tweede criminogene factor is de wijze waarop een carrière in de full contact vechtsport voor weinig tot geen van de vechtsporters leidt tot een structurele vorm van broodwinning. Er zijn weinig verdiensten binnen de sector, zeker niet voldoende om ook een bestaan na een carrière te bekostigen. Vechtsporters hebben naast intensief trainen geen tijd voor ander werk. Bovendien past het ook niet bij hun status als succesvolle vechtsporter om een bijbaantje als pizzakoerier te nemen. Dit maakt sommigen van hen vatbaar voor de optie om op illegale (vaak gemakkelijke) manier geld te verdienen.

Een derde factor is de wijze waarop de sector gelegenheid biedt aan criminele contacten en invloeden. Er is sprake van een netwerk van verweven actoren, die voor een deel betrokkenheid bij criminaliteit kennen. Hierdoor is het binnen de sector gemakkelijk om op enige wijze in contact te komen met de georganiseerde misdaad en daarin toe te treden. De trainer en sportschoolhouder kunnen hierin een positieve rol spelen, in de zin dat hun invloed ertoe leidt dat leerlingen het goede doen met hun aangeleerde vaardigheden en verworven netwerk, maar ook een negatieve rol. Beide varianten komen in de praktijk voor. Er zijn daardoor sportscholen die als criminele broedplaatsen bestempeld kunnen worden omdat er onvoldoende discipline wordt aangeleerd, en de sportschoolhouders en trainers geen goed voorbeeld geven. Regelgeving om deze negatieve beïnvloeding tegen te gaan ontbreekt vooralsnog.

Een vierde factor is een gebrek aan regulering binnen de sector waardoor allerlei misstanden blijven bestaan die criminele betrokkenheid binnen de sector mogelijk maken. Het gebrek aan regulering is in dat opzicht ook een criminogene, misdaadbevorderende factor. De belangrijkste gebreken in relatie tot criminaliteit zijn het gebrek aan regelgeving rondom de kwaliteit van sportscholen en trainers en rondom de financiering binnen de sector. Door deze misstanden is het mogelijk dat sportscholen, gerund door malafide en incapabele sportschoolhouders, criminele broednesten blijven, en dat die sportscholen en evenementen draaien op illegale geldstromen, waardoor de hele sector hiermee 'besmet' blijft.

Bovenop deze criminogene factoren, is de doelgroep die zich aangetrokken voelt tot de vechtsport een bepalende factor in de impact die de andere factoren hebben. Een belangrijk deel van deze doelgroep bestaat namelijk uit risicjongeren, maatschappelijk gemarginaliseerd en met weinig toekomstperspectief. Ook zonder tussenkomst van de vechtsportsector en zijn criminogene factoren lopen deze jongeren het risico af te glijden. Onder deze omstandigheden hebben criminogene factoren, zoals de gelegenheid tot criminele contacten en het gebrek aan verdienmogelijkheden binnen de sport, meer vat dan wanneer sprake is van voldoende kansen in de maatschappij.

Het zijn juist de jongeren met het hoogste risico op afglijden die zich om verschillende redenen aangetrokken voelen tot de hardere vechtsporten, en die daardoor in een omgeving terecht komen die criminogeen kan zijn. Ironisch genoeg worden deze straatjongens juist vanwege hun risicogedrag door het welzijnswerk de vechtsport ingeloodst, om hen weerbaarder te maken en de kans op afglijden te verkleinen. De vraag of dit terecht en verantwoord is kan niet eenduidig beantwoord worden. Er zijn zowel aanwijzingen voor positieve als negatieve effecten van vechtsport op het gedrag van jongeren. Duidelijk is wel dat alles valt of staat bij de wijze waarop de vechtsportvaardigheden worden aangeleerd en ingebed in een pedagogisch verantwoord trainingspakket. Het is duidelijk dat het op zijn minst riskant is om deze gemarginaliseerde jongelui met een hang naar agressie via de vechtsport vechtvaardigheden aan te leren. En daarmee de gelegenheid te bieden om in aanraking te komen met criminele facetten die de vechtsportsector met zich meebrengt. Eens te meer zou juist dit risico aanleiding moeten zijn om regulering en kwaliteitsverbetering van de full contact vechtsportsector nog krachtiger ter hand te nemen.

Tot slot

Met dit onderzoek kregen we antwoord op de vraag *of* en *hoe* criminaliteit binnen de full contact vechtsport sector plaatsvindt en welke factoren hierbij een rol spelen. Geen antwoord kregen we op de vraag *in welke mate* deze criminaliteit aan de orde is, de schaal waarop criminaliteit binnen de sector plaatsvindt en de verhouding tussen malafide en bonafide actoren binnen de sector. Om deze vraag te beantwoorden is een kwantitatief onderzoek nodig, onder andere met inzage in documentatie van politie en justitie.

Bijlagen

Bijlage 1

B1 Literatuurlijst en digitale bronnen

Asscher, G. (2015). *Vechtersbazen. Een cultureel-criminologische analyse van criminaliteit en full contact vechtsporten*. Utrecht: Universiteit Utrecht.

Brown, S. (2007). *Killing Fields Amsterdam*. Rijswijk: Elmar.

Coenen, A., & De Ruiter, M. (2010). *Dutch old school kickboxing icons*. Rotterdam: Trichis.

Cressey, D.R. (1971). *Organized crime and criminal organizations*. Cambridge: W. Heffer & Sons.

De Jong, J.D. (2007). *Kapot moeilijk: Een etnografisch onderzoek naar opvallend delinquent groepsgedrag van 'Marokkaanse' jongens*. Amsterdam: Aksant.

Dortants & Van Bottenburg. (2013). *Aanzien en overleven in een sport vol passie: Over regulering van fullcontact vechtsporten*. Utrecht: Departement Bestuurs- en Organiseringswetenschap, Universiteit Utrecht.

Elling, A., & Wisse, E. (2010). *Beloften van vechtsport*. Utrecht: Mulier Instituut.

Endresen, I.M. & Olweus, D. (2005). Participation in power sports and antisocial involvement in preadolescent and adolescent boys. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 46(2), 468-487.

Gambetta, D. (2009). *Codes of the underworld: How criminals communicate*. Princeton, NJ: Princeton University Press.

Gemert, F. van (2015). *Straatkrediet. Biografie van Said Bensellam*. Amsterdam: Just Publishers.

GGD Amsterdam. (2014). *In de nesten: Analyse van de voorgeschiedenis van een groep jongvolwassen geweldadige veelplegers uit Amsterdam*. Amsterdam: GGD Amsterdam.

Hobbs, D., Hadfield, P., Lister, S., & Winlow, S. (2003). *Bouncers: Violence and governance in the night-time economy*. Oxford: Oxford University Press.

Olde Kalter, J. (2011). *De kickbokser – Ernesto Hoost, mister perfect van de vechtsport*. Amsterdam: Prometheus.

Olde Kalter, J. (2013). *Badr - De harde werkelijkheid achter Badr Hari*. Amsterdam: Prometheus.

Olde Kalter, J. (2015, 18 maart). *Ron's lijpe leven. Topcrimineel Ron Nyqvist van XTC-miljonair tot zelfmoordenaar*. Panorama.

Politie Amsterdam-Amstelland. (2010) *Rapport Politie Amsterdam-Amstelland over vechtsportgala's*. 5 oktober 2010. RIEC Noord-Holland.

Politie (2014). *Outlawbikers in Nederland*. Woerden: Politie Landelijke eenheid.

RIEC Noord-Holland (2012). *Verwevenheid in de ring bij kickboksen, MMA, freefight en K1. Een onderzoek naar de aard en omvang van georganiseerde criminaliteit in relatie tot vechtsportevenementen in Noord-Holland*.

Theeboom, M. (2002). Vechtsporten: Leren vechten of... leren niet vechten? *Justitiële Verkenningen*, 28(3), 72-83.

Theeboom, M., & Verheyden, E. (2011). *Vechtsporten met een +: Extra kansen voor kwetsbare jongeren*. Brussel: VUBPress.

Theeboom, M. (2012). A closer look at effects of martial arts involvement among youth. *International Journal of Sport Management and Marketing*, 11(3/4), 193-205.

Van Bon, J.J.L. (2014). Entering the world of martial arts. Different perspectives on Full contact martial arts and crime in the Netherlands. Utrecht: Universiteit Utrecht.

Van Bottenburg, M., & Heilbron, J. (1996). *De verharding van het wedstrijdvechten*. Amsterdam: Diopter.

Van Koolwijk, M., E. Lagendijk, en H. van Egdome (2014), Eindrapportage Regulering full contact vechtsporten. "Regulering vechtsport is samenspel".

Vertonghen, J., & Theeboom, M. (2010). The social-psychological outcomes of martial arts practice among youth: A review. *Journal of Sport Science & Medicine*, 9(4), 528-537.

Vugts, P. (2014). *Doorgeschoten. De nieuwe generatie onstuitbare criminelen*. Uitgeverij De Kring.

Werkgroep Handhaving. (2014). *Rapport werkgroep handhaving martial arts ringcontactsporten*. Amsterdam.

Van internet:

AT5 (2014) Kickbokser Hesdy Gerges moet jaren de cel in. 21 november 2011. <http://www.at5.nl/artikelen/137508/kickbokser-hesdy-gerges-moet-jaren-de-cel-in>

Camilleri (2010). Jan Plas pleegt zelfmoord in gevangenis. <http://www.camilleri.nl/2010/09/jan-plas-pleegt-zelfmoord-in-gevangenis/>

Het Parool (2014). Ruzie in Marokkaanse rechtbank tussen advocaten Hamza B en slachtoffers. 25-11-2014. <http://www.parool.nl/parool/nl/7/MISDAAD/article/detail/3797769/2014/11/25/Ruzie-in-Marokkaanse-rechtbank-tussen-advocaten-Hamza-B-en-slachtoffers.dhtml>

Het Parool (2014). Geliquideerde Hans Nijman was de man op de achtergrond in talloze zaken. 11-06-2014

<http://www.parool.nl/parool/nl/7/MISDAAD/article/detail/3784019/2014/11/06/Geliquideerde-Hans-Nijman-was-de-man-op-de-achtergrond-in-talloze-zaken.dhtml>

NOS (2012). Celstraf voor 'coke-advocaat'. <http://nos.nl/artikel/453833-celstraf-voor-coke-advocaat.html>

Informatie over liquidaties kickboksers:

crimisite.nl, misdadjournalist.nl, volkskrant.nl, parool.nl, mixfight.nl, telegraaf.nl, panorama.nl, camilleri.nl, gelderlander.nl, nu.nl, rtvnh.nl en omroepbrabant.nl

B2 Respondenten

Journalisten/wetenschap:

- Paul Vugts (Het Parool)
- Frank van Gemert (VU)
- Jan Dirk de Jong (Rebond)
- Menno Segeren en Thijs Fassaert (GGD Amsterdam, In de nesten)
- respondent A (Journalist en voormalig kickbokser)

Sector:

- Cor Hemmers (trainer en eigenaar Hemmers Gym, promotor bij Glory)
- Ad Verhulst (begeleider bij KICK Breda)
- Thom Harinck (pionier in kickboksen en MMA, voormalig wedstrijdvechter en trainer, functionaris bij een Nederlandse vechtsportbond)
- Milco Lambrecht (promotor kickboksevenementen)
- Respondent B (voormalig wereldkampioen kickboksen, promotor kickboksevenementen, functionaris bij een internationale vechtsportbond)
- Respondent C (voormalig wereldkampioen kickboksen, trainer, ex-gedetineerde (meer dan tien jaar), bekend figuur in het criminele circuit)
- Respondent D (voormalig kickbokser, trainer)
- Respondent E (voormalig wereldkampioen kickboksen, promotor kickboksevenementen, heeft sterke banden met de onderwereld)

Politie

- Jeroen Kramer (politie Amsterdam-Amstelland, Actiecentrum Ondermijning)
- Rene Bultstra (politie Amsterdam-Amstelland, Dienst Regionale Recherche, afdeling zware criminaliteit)
- Sijmen de Groot, (RIEC Noord-Holland)

Straatjongensperspectief:

- Nordin Bensellam (voormalig kickbokser en oprichter Multiplus Zorg)
- Respondent F (Voormalig kickbokser, voormalig trainer en probleemjongere)
- Respondent G (Wedstrijdvechter kickboksen, voormalig wereldkampioen zwaargewicht, voormalig probleemjongere)
- Respondent H (voormalig crimineel, cliënt bij Multi Plus zorg, recreant kickbokser)
- Respondent I (Marokkaanse wedstrijdvechter uit de N-klasse)
- Respondent J (recreant kickbokser)
- Respondent K (recreant kickbokser)

DSP-groep BV
Van Diemenstraat 374
1013 CR Amsterdam

T +31 (0)20 625 75 37
dsp@dsp-groep.nl
www.dsp-groep.nl

KvK A'dam 33176766

DSP-groep, opgericht in 1984, is een onafhankelijk landelijk bureau voor onderzoek, advies en management, met vijftig medewerkers. We werken in opdracht van overheden en maatschappelijke organisaties op regionaal, lokaal en (inter)nationaal niveau.

Werkvelden

De werkvelden waarop we de meeste expertise hebben opgebouwd zijn veiligheid, jeugd, sport, kunst en cultuur, onderwijs, openbare ruimte en groen, sociaal beleid, stedelijke vernieuwing, zorg en welzijn, wonen en wijkgericht werken.

Dienstverlening

We ondersteunen onze opdrachtgevers bij complexe vraagstukken. We kunnen onderzoek doen, een registratiesysteem of monitor ontwikkelen, een advies uitbrengen, een beleidsvisie voorbereiden, een plan toetsen of tijdelijk het management voeren. DSP-groep geeft ook trainingen, workshops en lezingen.

Meer weten?

Neem vrijblijvend contact met ons op voor meer informatie of om een afspraak te maken. Bezoek onze website www.dsp-groep.nl voor onze projecten, publicaties en opdrachtgevers.